

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ STRATEGICZNO - OBRONNY
KATEDRA STRATEGII

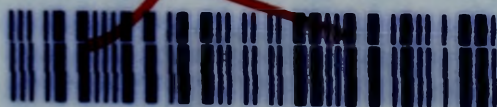
„SZ – SOJUSZ”

*STRATEGIA WOJSKOWA
PAŃSTWA – CZŁONKA SOJUSZU*

**NARODOWE ORAZ SOJUSZNICZE ASPEKTY
KSZTAŁTU I UŻYCIA SIŁ ZBROJNYCH**

~~Biblioteka Główna
Akademii Obrony Narodowej~~

~~S/3875~~

~~05-003875-001-0~~

WARSZAWA

688898

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

WYDZIAŁ STRATEGICZNO – OBRONNY
KATEDRA STRATEGII

„SZ – SOJUSZ”

STRATEGIA WOJSKOWA PAŃSTWA – CZŁONKA SOJUSZU

NARODOWE ORAZ SOJUSZNICZE ASPEKTY
KSZTAŁTU I UŻYCIA SIŁ ZBROJNYCH

WARSZAWA

1998

Pracę pod kierunkiem

płk dr Cezarego RUTKOWSKIEGO

- *wprowadzenie, koncepcja metodologiczna (cz),
rozdz. I, rozdz.II (cz)*

opracował zespół:

- **płk dr Andrzej KASPRZEWSKI**-*koncepcja metodologiczna (cz)*
- **kpt mgr. Andrzej DAWIDCZYK**- *rozdz.II (cz)*

WPROWADZENIE.

W wyniku transformacji lat dziewięćdziesiątych Polska po raz pierwszy od zakończenia drugiej wojny światowej uzyskała możliwość suwerennego określenia swojego **interesu narodowego**, oraz wyboru dróg i sposobów jego realizacji. W konsekwencji dokonanego wyboru opcji ogólnego rozwoju cywilizacyjnego, państwo nasze przystępuje do sojuszu – związku wolnych państw, zjednoczonych w dążeniu do zachowania swojego bezpieczeństwa poprzez wzajemne gwarancje i stabilne stosunki z innymi państwami. Wstępujemy do sojuszu istniejącego już pięćdziesiąt lat, w którym funkcjonują ukształtowane reguły, normy i zasady uczestnictwa, który – na bazie precyzyjnie określonej misji – wypracował konkretne cele oraz koncepcje, procedury i techniki ich realizacji.

Decyzja polityczna dotycząca wyboru członkostwa w NATO jako opcji polityki bezpieczeństwa narodowego zapadła już dość dawno i spotkała się z szeroką akceptacją społeczną. W 1991 – 1992 roku, kiedy formułowane były podstawowe założenia polskiej polityki bezpieczeństwa i strategii wojskowej, przystąpienie do NATO traktowano w nich jako zamiar strategiczny, **cel** polityki bezpieczeństwa, a jednocześnie - jej **środek** , prowadzący do *maksymalizacji pożądanego stanu bezpieczeństwa*. Logika racjonalnego procesu przygotowania wszelkich działań pozwalała oczekiwać, iż członkostwo w NATO jako ogólny cel polityczny stanie się punktem wyjścia do procesu planowania strategicznego, pozwalającego określić najlepsze z możliwych dróg jego osiągnięcia. Jako środek polityki natomiast, to jest jako „...zdarzenie w postaci zmiany lub stanu rzeczy spowodowane dla osiągnięcia celu”¹ ,

¹ T.Kotarbiński, *Traktat o dobrej robocie*, Ossolineum 1982, s.55

wstąpienie do NATO prowadzić miało do „stanu rzeczy” polegającego na maksymalizacji bezpiecznego bytu, rozwoju oraz realizacji interesów Polski i Polaków. W tym wymiarze również można było oczekiwać uruchomienia procesu planowania, ukierunkowanego na poszukiwanie wizji bezpieczeństwa w warunkach uczestnictwa w sojuszu, koncepcji, strategii i planów dążenia do niej. Można było także oczekiwać procesu projektowania i kształtowania adekwatnej kultury oraz systemów wykonawczych, niezbędnych dla realizacji działań praktycznych.

Po roku 1992, na gruncie dokonanych wyborów politycznych, w obszarze refleksji nad bezpieczeństwem zaistniały dwa, powiązane ze sobą problemy generalne:

1. ***Jak działać, by maksymalizować prawdopodobieństwo bezpiecznego bytu, rozwoju i realizacji interesów narodowych w warunkach członkostwa w NATO ?***
2. ***Jak działać, by możliwie szybko wstąpić do NATO ?²***

Chronologia rozwiązywania wskazuje odwrotną kolejność powyższych problemów, jednak ich hierarchia wyznacza taki właśnie układ.

Problemem podstawowym, najważniejszym i względnie stałym jest dla każdego państwa /i organizacji w ogóle/ jest konieczność zapewnienia bytu oraz bezpieczeństwa istnienia, rozwoju, realizacji interesów.

Forma organizacji bezpieczeństwa, wybrany sposób jego zapewnienia /np. samodzielność, udział w sojuszu itp./ – są zagadnieniami pochodnymi, podrzędnymi, elementami składowymi ogólnej strategii rozwiązania problemu głównego.

² Problemy te w pełni korespondują z wynikami badań prowadzonych w ramach trójstronnego projektu MON RP – RAND – IABG w 1997 roku. W raporcie końcowym z owych badań /masz. pow. z dn. 15.10.1997/ wskazuje się: „Polska ma dwa główne cele w NATO:

1. *Skuteczna integracja polskich sił zbrojnych z NATO w krótkiej perspektywie czasowej, oraz–*
2. *Kształtowanie przyszłej ewolucji NATO w celu maksymalizacji korzyści płynących z członkostwa w dłuższej perspektywie.”*

W postrzeganiu powyższych problemów w społeczeństwie polskim dość wyraźnie zarysowuje się dziś kilka, wyraźnie różniących się nurtów świadomościowych, znajdujących swoje odzwierciedlenie w postawach i działaniach poszczególnych partii, grup interesu, ruchów społecznych oraz wypowiedziach polityków, naukowców i publicystów.

Charakterystyczna, typowa w społeczeństwach demokratycznych dywersyfikacja poglądów i postaw, w warunkach naszej młodej, kształtującej się dopiero demokracji, przejawia się w sposób **właściwy temu okresowi**, to jest poprzez funkcjonowanie bardzo ostrych podziałów i łatwe popadanie w skrajności. Typowe staje się niedocenianie „środka pola”, niedostatek tolerancji, mała otwartość na argumenty przeciwne, a także – niedostatek zdolności do elastycznej modyfikacji poglądów oraz postaw. Zauważyć można skłonność do kierowania się bardziej emocjami i życzeniami, niż racjami rozumowymi, chłodną kalkulacją interesów własnych i cudzych, warunków, szans i możliwości ich zaspokojenia.

Wspomniana skrajność postaw pozwala wyróżnić dwa główne nurty świadomościowe rozdzielone znaczną liczbą słabszych nurtów pośrednich. Przedstawiciele nurtów głównych można hasłowo i obrazowo określić jako :

- **bezkrytycznych zwolenników i apologetów NATO** - wyraziciele poglądu: „*NATO bez namysłu!*”, znajdujących w sojuszu pełne i stałe remedium na wszelkie problemy bezpieczeństwa narodowego, możliwość pozbycia się kłopotu, uwolnienia od własnej troski o obronność, bezpieczeństwo kosztem składek członkowskich i wkładu do sojuszu;
- **nacjonalistów** – podkreślających znaczenie polskiej tożsamości, odrębności, misji dziejowej i samodzielności oraz potrzebę pełnej suwerenności w rozwiązywaniu problemów bytu, rozwoju i bezpieczeństwa państwa.

Nurty pośrednie można w przyjętej konwencji scharakteryzować jako postawy typu:

- „NATO, **ale...**”
- „a może lepiej OBWE...?”
- „a może „słowiańszczyzna” z przewodnią rolą Polski ?”
- „samodzielność i suwerenność, **ale ...**”

Analiza powyższych postaw i poglądów pozwala wyznaczyć główne linie podziału, najistotniejsze kryteria różnicujące. Są nimi :

1. ocena **możliwości samodzielnego rozwoju** cywilizacyjnego RP;
2. preferowane kierunki **/orientacje/ rozwojowe**;
3. akceptowany **poziom utraty suwerenności** /swobody decydowania/ na rzecz organizacji, instytucji ponad- i poza narodowych;
4. sposób **postrzegania racji i interesów narodowych na tle /wobec/ potrzeb, racji i interesów innych podmiotów społecznych**;
5. akceptowany **poziom i rodzaj kosztów** integracji, uczestnictwa w sojuszu.

Ostrość istniejących podziałów oraz wspomniana nietolerancja, owocują w praktyce politycznej zjawiskami bardzo niekorzystnymi i niebezpiecznymi dla demokratyzacji procesów społecznych oraz strategicznych interesów państwa:

- *próby refleksji nad konkretnymi problemami dotyczącymi naszego uczestnictwa w NATO, próby racjonalnego osądu warunków, form czy zakresu tego uczestnictwa, formułowania własnej, pożądanej wizji rozwoju sojuszu, poszukiwania rozwiązań uwzględniających nasze narodowe racje, tradycje i potrzeby – spotykają się z ostrymi i populistycznymi reakcjami apologetów NATO, zarzutami „wstecznictwa”, „twardogłowie” i szkodnictwa społecznego;*
- *w opinii przedstawicieli drugiego ze skrajnych nurtów („nacionalistów”), działania powyższe postrzegane są również negatywnie, jednak z całkiem odwrotnych powodów. NATO, tak samo zresztą jak i UE czy UZE, traktowane są w tym podejściu jako siły zdecydowanie obce, reprezentujące cudze tylko interesy, dla których Polska może być jedynie przedmiotem wyzysku, źródłem taniej siły roboczej, ziemi i surowców, korzystnym rynkiem zbytu nadwyżek towarowych, bubli i odpadów. W kwestii bezpieczeństwa mamy natomiast odgrywać rolę wyłącznie „kontrolowanego bufora ” oddzielającego bogaty Zachód od nieobliczalnego Wschodu, oddalić o kilkaset kilometrów źródła potencjalnych zagrożeń Zachodu, a w najgorszym przypadku – pozwolić innym toczyć wojnę poza swoim terytorium.*

Z punktu widzenia zarówno interesu narodowego jak i ogólnej racjonalności działań, a szczególnie – wymogów podejścia naukowego, obydwie skrajne nurty świadomościowe oraz związane z nimi postawy wydają się przedstawiać minimalną wartość. Hasła: „*NATO bez namysłu !*” i „*samodzielność i suwerenność bez ograniczeń !*” są równie nierealne co szkodliwe, w rzeczywistości wcale nie wyznaczają dostępnych i celowych kierunków zmian, nie mogą być opcjami polityki państwa.

Postawy i działania optymalne związane są z rozwiązaniami godzącymi na społecznie akceptowanym poziomie potrzeby i wymogi zarówno sojusznicze jak i narodowe. Ten właśnie obszar należy zidentyfikować, w nim poszukiwać optymalnych rozwiązań problemów polskiego bezpiecznego bytu, rozwoju i realizacji naszych interesów.

W ogólnej refleksji nad polityką państwa, przystąpienie Polski do Sojuszu Północnoatlantyckiego w aspekcie prakseologicznym jest **zmianą warunków realizacji działania – polityki państwa.**

Należy to podkreślić ze szczególną mocą w świetle postrzeganych często prób wyalienowanego ujmowania „*przystąpienia do NATO*” jako działania odrębnego, celu samego w sobie.

W sferze bezpieczeństwa ogólny CEL polityki państwa (jako *działania*) pozostaje stały, niezależny w swej istocie od zmieniających się warunków tego działania –

- **zapewnić jednostkom, grupom, organizacjom i państwu możliwie najwyższy poziom bezpieczeństwa rozumianego jako**

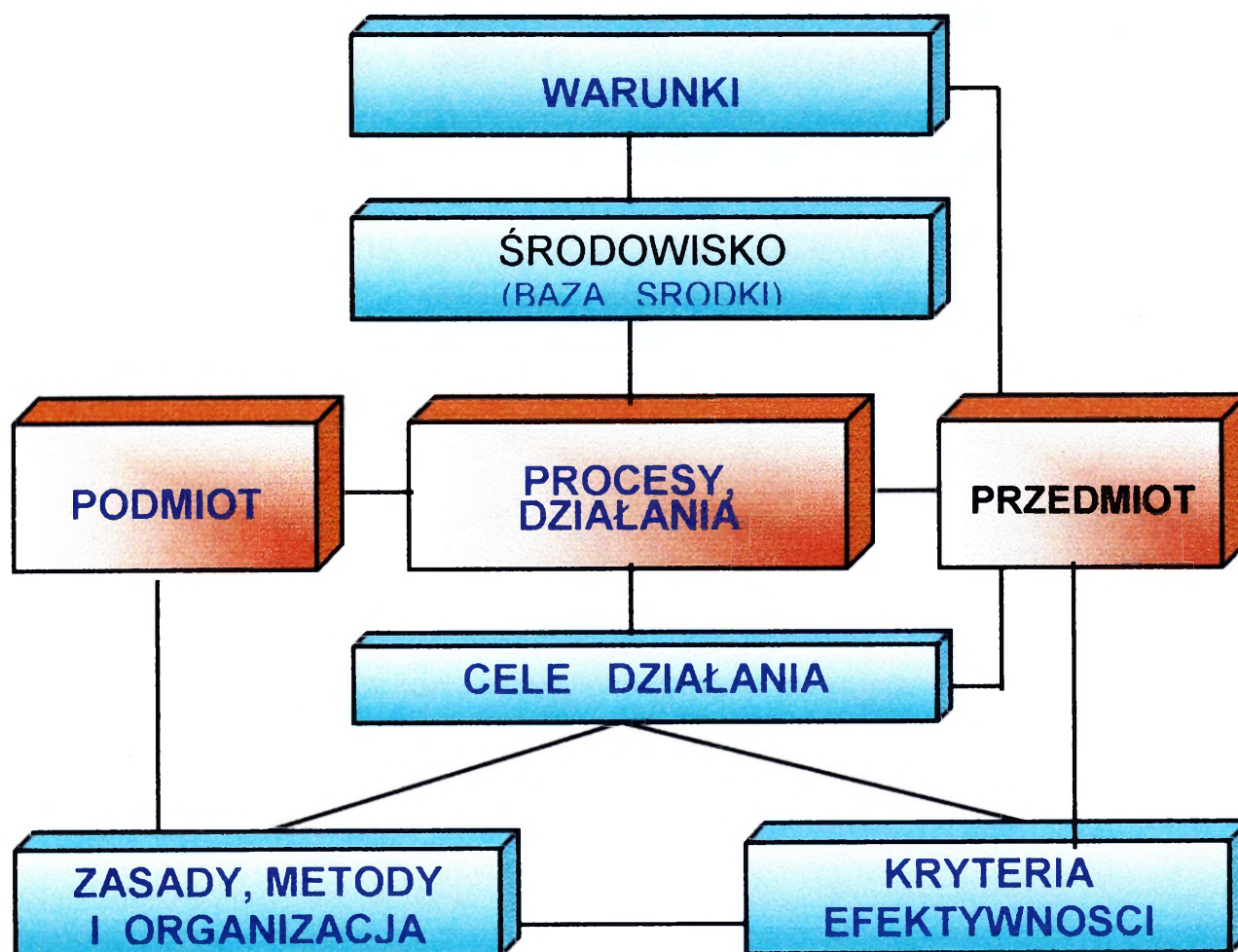
stan świadomości osiągany dzięki posiadanym zdolnościom i działaniom obronnym, oznaczający nieobecność strachu, niepokoju o byt, wartości i zamierzenia, jakość bytu, stan posiadania i interesy wobec wszelkich zagrożeń.

W związku z powyższym należy podkreślić:

- powyższy cel jest **stałym celem państwa polskiego** ;
- jego realizacji **nie można zlecić, powierzyć żadnej innej organizacji, instytucji;**
- państwo polskie, jako **suwerenny podmiot polityki własnego bezpieczeństwa, jest zobowiązane do wyboru najlepszych dróg realizacji tego celu, oraz kreowania najdogodniejszych warunków jego osiągnięcia** – w ramach tej właśnie funkcji państwa umiejscawiać należy „wstąpienie do NATO” – jako **sposób** realizacji i kreowanie **warunków** narodowej polityki bezpieczeństwa, a nie odrębny jej cel;
- **warunki** organizacji bezpieczeństwa, np. istnienie lub nie NATO, jego cele i zasady funkcjonowania, zdolność i efektywność działania **są zmienne**, **cel** narodowej polityki bezpieczeństwa – **pozostaje stały**.

W ujęciu systemowym, zmiana jednego z elementów systemu musi pociągać za sobą zmianę przynajmniej dwóch innych elementów. Analizę tej konstytutywnej cechy systemów warto przenieść tak na grunt państwa, jak i SBN, SOP, SZ, postrzegane jako systemowo złożone **organizacje** działające. Podejście takie zastosować należy także w odniesieniu do **polityki** bezpieczeństwa, obronności, polityki wojskowej, wojennej i innych , ujmowanych jako systemowo złożone **działania** podmiotu.

Traktując wstąpienie do NATO jako zmianę **warunków działania** /co postuluje się w niniejszej pracy/, należy zbadać, korzystając na przykład z poniższego, zuniwersalizowanego schematu systemu, jakie zmiany poszczególnych elementów i relacji wywołuje w tym systemie zmiana **warunków działania**. Praktycznym motywem takiego **przeгляdu systemu** jest potrzeba określenia /identyfikacji i specyfikacji/ zmian regulacyjnych w systemie, niezbędnych dla jego bytu oraz efektywnego funkcjonowania.

Rys. 1 Zuniwersalizowany schemat systemu³

Już wstępny ogląd problemu dostarcza materiału do kilku stwierdzeń podstawowych:

- dla państwa – podmiotu działającego, zmiana *warunków* działania **wyznacza konieczność zmiany wszystkich elementów systemu;**
- zmiana **CELÓW** wynika z większych możliwości, zdolności systemu, a stąd – wyższego poziomu pożądanego społecznie poczucia bezpieczeństwa, stopnia pewności;
- zmiana **ŚRODOWISKA** zmienia dostępne **ŚRODKI** działania – dodaje nowe /np. odstraszanie jądrowe, zastraszanie itp. /, potęgują i ulepszają, czyni bardziej efektywnymi środki dotychczasowe;

³ Wykorzystano podejście m.in. Lecha i Góralczyka dotyczące systemu dydaktycznego.

- zmiana *warunków* implikuje potrzebę dostosowania **ZASAD, METOD I ORGANIZACJI** procesów pod kątem ich niesprzeczności, spójności i kompatybilności w układzie narodowo – sojuszniczym;
- zmiana dotyczy również **PROCESÓW, DZIAŁAŃ**, jako że nowe warunki wprowadzają możliwość wspólnego działania, potrzebę koordynacji, uzgadniania, a stąd – konieczność dostosowania wielu aktualnych działań oraz realizacji nowych;
- wymóg spójności, niesprzeczności i kompatybilności odnosi się również do **KRYTERIÓW EFEKTYWNOŚCI** funkcjonowania systemu.

W praktyce przedstawiony powyżej proces *przeгляdu systemu* będzie oczywiście prowadzony na modelu rozwiniętym, odwzorującym rzeczywiste elementy i relacje konkretnego systemu.

Dokonanie takiego przeglądu – świadome, zorganizowane, oparte na naukowych zasadach, z wykorzystaniem możliwie najlepszych procedur, technik i narzędzi – należy widzieć jako niezbędną, racjonalną podstawę i warunek jakichkolwiek działań regulacyjnych, dostosowawczych.

Przeгляд dowolnego ale konkretnego układu – systemu /np. bezpieczeństwa, obronności/, będzie w swej metodologicznej istocie analizą porównawczą adekwatnych systemów NATO i RP, dokonywana pod kątem:

- a. identyfikacji i charakterystyki różnic;
- b. określenia niezbędnego zakresu ich niwelacji pod kątem wymogów niesprzeczności, interoperacyjności i współkreacji systemów.

Należy w tym miejscu zastrzec, iż **żadna racjonalna przesłanka merytoryczna ani metodologiczna nie prowadzi do wniosku o konieczności zapewnienia identyczności obydwu systemów.**⁴

⁴ Zastrzeżenie to wprowadza się wobec wielu opinii polityków, ale i teoretyków wojskowych głoszących konieczność identyczności wszelkich rozwiązań organizacyjnych i funkcjonalnych, konieczność „skopiowania” rozwiązań stosowanych w innych krajach NATO. Przestrzegają nas przed tym sami przedstawiciele państw - „starych” członków NATO, wskazując, iż nie ma ani takiej potrzeby ani możliwości. /Na podstawie: uczestnictwa we wspólnych sympozyjach, konferencjach i ćwiczeniach z politykami, naukowcami i oficerami państw NATO/.

Rezultatem badań porównawczych powinno być określenie w systemie narodowym grup elementów i relacji wyróżnionych według *stopnia wymaganej zgodności z rozwiązaniami sojuszniczymi*.

Wyniki naszych badań wskazują, że „**niesprzeczność**” jest jedynym wskaźnikiem, cechą konieczną na poziomie rozwiązań ogólnosystemowych. Wymogi interoperacyjności, zgodności funkcjonalnej, wspomagania itp. odnoszą się do ograniczonych, konkretnych obszarów strukturalnych i funkcjonalnych systemów.

Oznacza to, że będąc członkiem NATO nie musimy mieć np. identycznego z kimkolwiek systemu kształcenia, zaopatrywania czy rozpoznania, ale systemy nasze:

- **nie mogą być sprzeczne** z systemami innych członków NATO i rozwiązaniami ogólnonатовskimi;
- **w uzgodnionych obszarach** muszą być spójne, **zapewniające kompatybilność i interoperacyjność**;
- muszą **zapewniać osiągnięcie przyjętych celów narodowych, zgodność z fundamentalnymi wartościami i interesami narodowymi**;
- powinny **przyczyniać się do pomnażania zdolności i efektywności systemu sojuszniczego**.

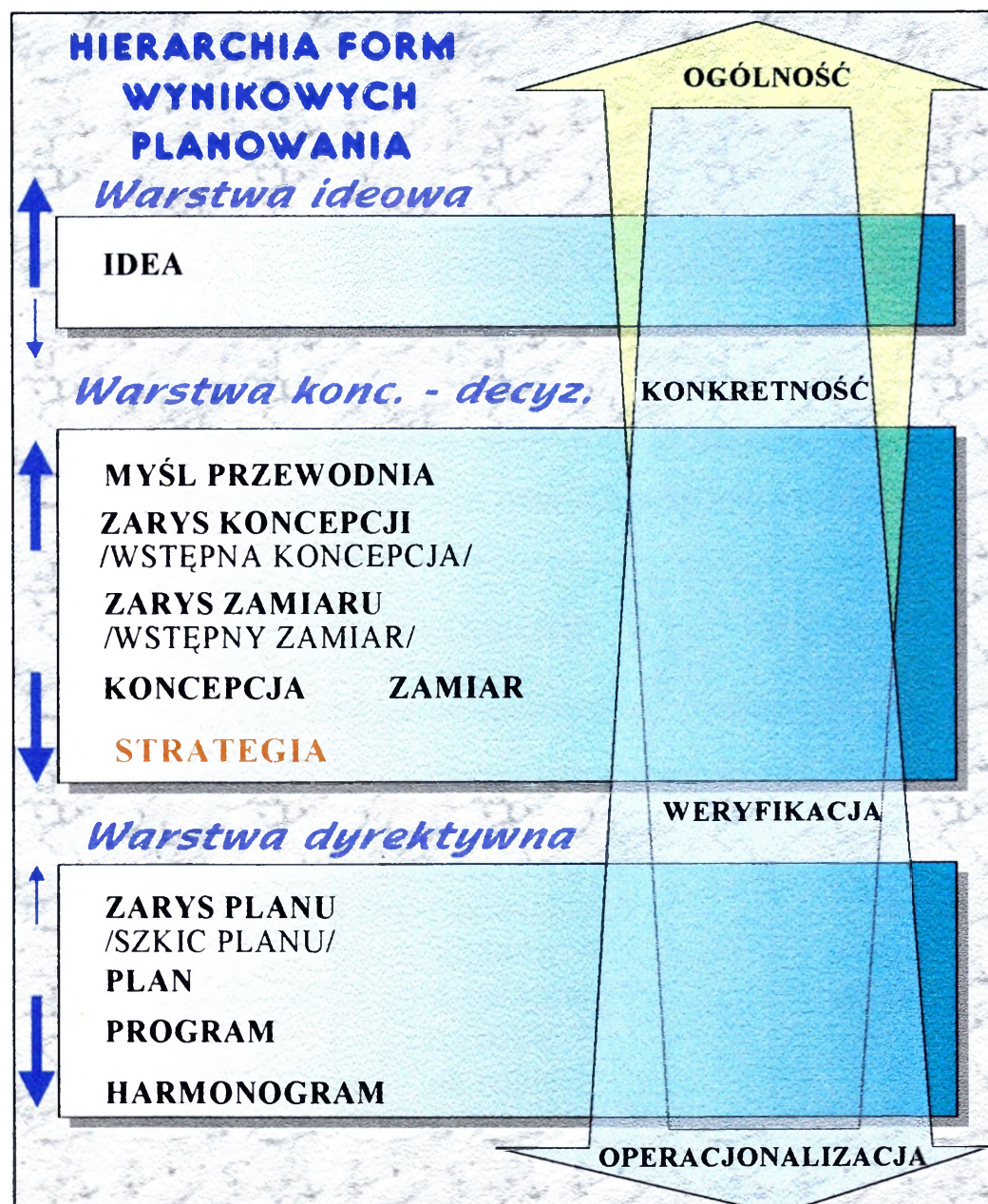
Przegląd funkcjonujących aktualnie w państwie rozwiązań systemowych pod kątem ich odpowiedniości do wymogów uczestnictwa w sojuszu, stanowi element **planowania strategicznego polityki państwa** /podmiotu/ w ogóle, oraz w odniesieniu do poszczególnych dziedzin, problemów, okresów czy kierunków.

Wyniki przeglądu dostarczają odpowiedzi na pierwsze z podstawowych pytań tego planowania: „**co osiągnąć ?**” .

Dalsza procedura planowania pozwoli zidentyfikować działania prowadzące do pożądanego stanu / „**co zrobić ?**” / , oraz określić

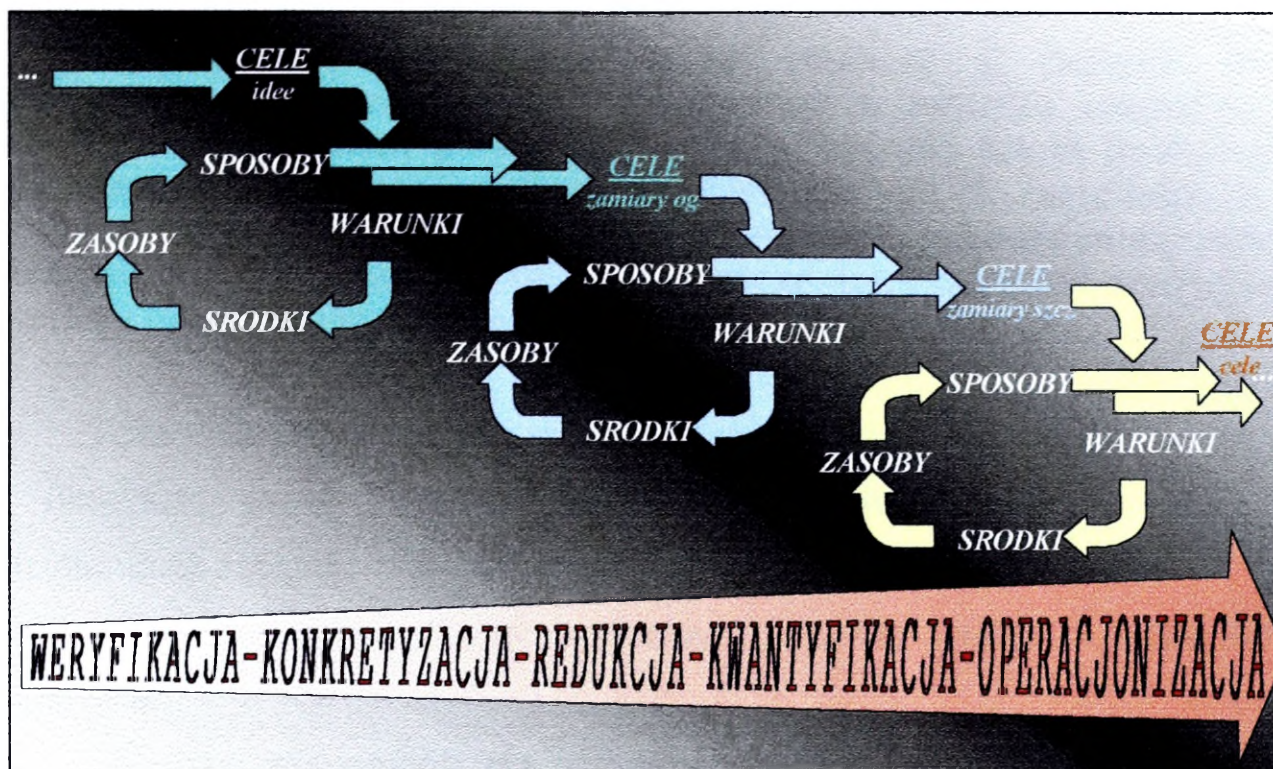
dynamiczną kombinację celów, środków, zasobów, sposobów, warunków, wyznaczającą odpowiedź na pytanie „*jak robić ?*”.

Proces planowania strategicznego zarówno w odniesieniu do struktur jak i działań przebiegać musi zgodnie ze swoją wewnętrzną logiką, prowadząc od najogólniejszych idei, poprzez koncepcje i strategie, do konkretnych planów i zoperacjonalizowanych programów działań realizacyjnych /rys. 2 i 3/.⁵

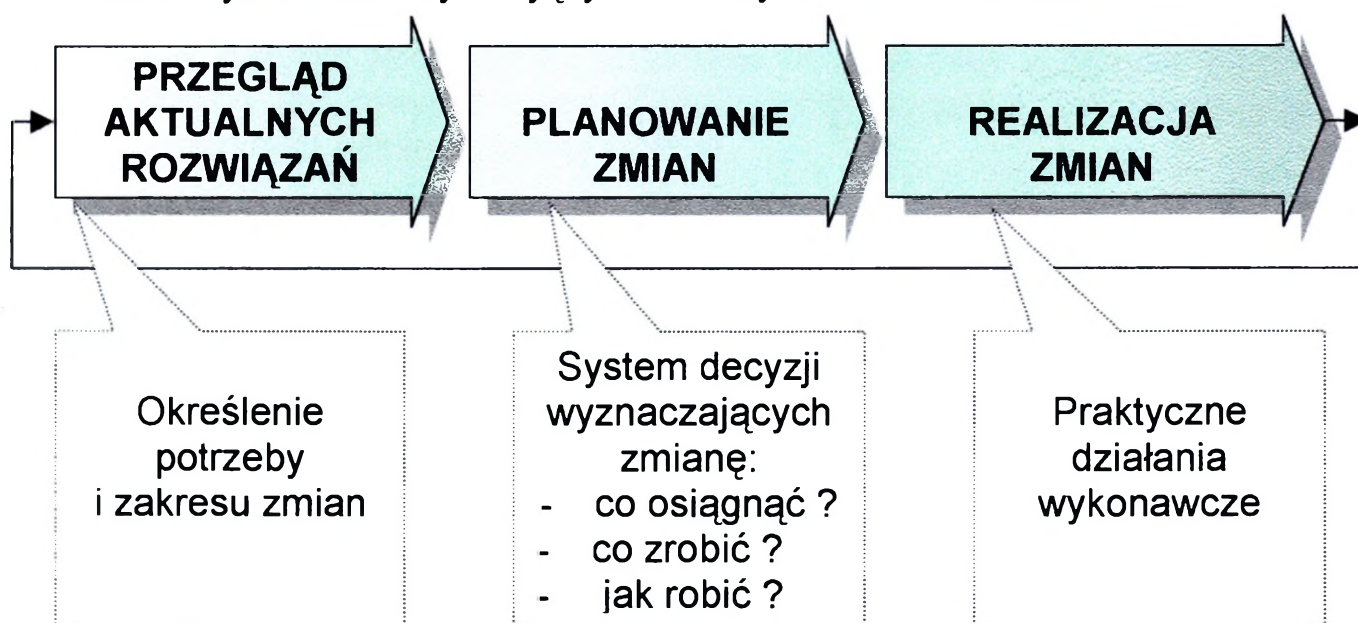
Rys. 2 Formy wynikowe planowania - hierarchia

⁵ Szerzej o logice planowania w przyjętym ujęciu w: C. Rutkowski, *Prakseologiczne aspekty strategii*, ZN AON 1998, dodatek

Rys. 3 Logika planowania

Zarysowuje się więc racjonalny schemat podejścia do dokonywania relewantnych zmian wynikających z nowych warunków działania:

Rys. 4 Ogólny tok wprowadzania zmiany relewantnej⁶

Uwagi powyższe zrekapitulować można w sposób następujący:

⁶ W znaczeniu nadawanym jej przez W.Gasparskiego, tj łącznie: rzeczywistą, racjonalną, sprawną, dopuszczalną, nieujemną. Za: *Projektowanie. Konceptyjne przygotowanie działań*, PWN, Warszawa 1978, s.13

Przystosowanie państwa /jego struktury i polityki/ do funkcjonowania w warunkach członkostwa w sojuszu rozpocząć należy od fazy działań przygotowawczych, których istotą powinien być namysł, refleksja, dokonanie świadomych i racjonalnych, suwerennych wyborów, uwzględniających /koordynujących/ zarówno potrzeby i wymagania sojusznicze, jak i wartości, tradycje, interesy oraz cele narodowe /państwowe/.

Teza powyższa w pełnym wymiarze odnosi się do rozpatrywanej w niniejszej pracy problematyki strategii wojskowej oraz kształtu i działania sił zbrojnych w warunkach członkostwa w NATO.

Wspomniany wcześniej „Raport końcowy ...” RAND – IABG – MON RP podkreśla:

„W przygotowaniach do członkostwa w NATO Polska powinna kierować się dokładnie zdefiniowaną rolą, jaką zamierza odgrywać w Sojuszu : wybór **Polski** będzie określał zależność pomiędzy ochroną i wpływami, jakie Polska może uzyskać jako członek NATO i udziałem Polski w potencjale militarnym sojuszu.

/.../ Wiele będzie zależało od tego jak **Polska** określi swoją rolę i opcje w Europie jako całość. Zdolność do adaptacji wymagać będzie przygotowań jak również rozmyślnego wstrzymywania się od decyzji, aż do zaistnienia właściwych warunków.

/.../ Polska będzie miała wybór co do roli, do której może aspirować jako członek. /.../ Rezultaty będą w dużej mierze zależec od tego **jak Polska definiuje swoje preferencje** na wczesnym etapie i jaki jest gotowa włożyć wkład.

/.../ W zależności od tego, do której roli Polska będzie aspirować w ramach NATO, **przyszły kształt armii polskiej może być bardzo różny :**

- Polska może ograniczyć się w dużym stopniu do obrony narodowej w połączeniu ze zdolnościami wsparcia z NATO;
- Może pełniej uczestniczyć w organizacji wojskowej NATO (obrona zbiorowa na zasadach wzajemności);
- Może rozszerzyć swoją rolę poza NATO /.../
- /.../

*/.../ Polska będzie dokonywać wyboru, /.../ będzie on kształtowany przez **CELE NARODOWE**, do których Polska będzie dążyć w nowej Europie.*

/.../ Polska stanie w obliczu koniecznych wyborów. Np. wzajemna waga rodzajów sił zbrojnych będzie różna w zależności od tego jaki kształt sił zbrojnych będzie się starać zbudować. Jako stabilizator rejonu Bałtyku, Polska będzie musiała zmodernizować swoją marynarkę wojenną kosztem innych rodzajów sił zbrojnych.

*/.../ Jako członek NATO Polska będzie opierać **swoje** plany obronne na założeniu wzmocnień z NATO.”⁷*

Rozległość powyższych cytatów została niejako wymuszona. Ranga zespołu eksperckiego i jego skład / teoretycy i praktycy z państw NATO/, a wreszcie sam fakt zamówienia ekspertyzy przez polskie kierownictwo wojskowe, stanowią swoisty ewenement.

Jest zdumiewające, że Polska i Polacy dość gremialnie i bez większego namysłu ochoczo chcą się podporządkować Sojuszowi, nie bacząc na jego dzisiejsze kłopoty i przyszłą ewolucję, nie stawiając konkretnych warunków i nie czyniąc zastrzeżeń, nie planując jednocześnie swojej roli i udziału w transformowaniu NATO , a tymczasem **zachodni eksperci /cywilni i wojskowi/ nie po raz pierwszy wskazują nam konieczność myślenia w kategoriach narodowych, potrzebę wypracowania narodowych koncepcji i strategii, dokonania własnych wyborów, określenia własnych celów, interesów i warunków niezbędnych dla ich realizacji. To oni podpowiadają nam, że NATO nie wyręczy nas w trosce o bezpieczeństwo, interesy, byt i rozwój Polski, a co najwyżej – pomoże nam, wspierając działania narodowe , i to w sposób przez nas współokreślany i akceptowany.**

⁷ Wszystkie wyróżnienia – zespół autorski.

NATO, jak każda organizacja, wymaga od nowego kandydata dwóch **konkretnych** informacji:

1. „czego oczekujemy ?”
2. „co chcemy wnieść ?”

Tu deklaracja politycznej woli i manifestacja społecznej akceptacji wstąpienia do NATO już nie wystarczy. Do planowania sojuszniczych strategii i struktur niezbędne są / i to szybko/ konkretne dane o **naszych wyborach strategicznych , naszych celach i potrzebach, oraz możliwościach i oczekiwaniach.**

Chyba tylko kilkadziesiąt lat funkcjonowania w Układzie Warszawskim może tłumaczyć dość paradoksalną sytuację , w której jako kandydat deklarujemy wolę wniesienia do NATO choćby wszystkiego co mamy i co możemy , kłopot natomiast sprawia nam sprecyzowanie ***czego chcemy i co zamierzamy my sami, korzystając ze wsparcia NATO.***

Fakt podjęcia badań nad problemami **polskiej** polityki wojskowej i obronnej przez ekspertów Rand Corporation i niemieckiego IABG , również można uznać za pewnego rodzaju ewenement. Ocena taka powstaje na gruncie prawie zupełnego braku **polskich kompleksowych studiów strategicznych** w obszarze projektowania polityki, strategii bezpieczeństwa i obronności państwa.⁸

Warto tu wskazać potrzebę, a nawet konieczność dokonania w naszym państwie , przez polski zespół studyjny ***przeгляdu strategicznego*** służącego identyfikacji polskich interesów narodowych wobec wyzwań prognozowanych w bliższej i dalszej perspektywie czasowej.

Rezultaty tego przeglądu powinny stanowić kontekst, układ odniesienia dla wspomnianego wcześniej *przeгляdu aktualnych*

⁸ Sytuacji tej nie zmieniają stosunkowo liczne opracowania przyczynkarskie, fragmentaryczne, badania prowadzone nad konkretnymi problemami cząstkowymi .

rozwiązań systemowych oraz projektowania wszelkich działań i struktur bezpieczeństwa, obronności.

Wspaniałych wzorców metodologicznym, ale i bogatego materiału faktograficznego pomocnego tych pracach studyjnych dostarczają m.in. książka Z. Brzezińskiego, poświęcona identyfikacji interesów amerykańskich i formułowaniu adekwatnych koncepcji strategii ich realizacji,⁹ jak i "Studium..." generałów Kutrzeby i Mossora – opracowanie ciągle niedoceniane w sferze naszej praktyki strategicznej.

Wydaje się, że wszyscy doskonale znają teoretyczne podstawy planowania strategicznego, filozofię i logikę tego procesu, zasady i reguły jego realizacji. Jednak w praktyce permanentnie powtarzają się sytuacje opisane z dużym rozgoryczeniem m.in. przez H.N. Schwarzkopfa w „*Nie trzeba bohatera*” /wszystkie wyróżnienia – zespół autorski/:

*„Niezmiennie próbujemy **zaplanować operację**, ale mówiąc szczerze, **robimy to przy braku jakichkolwiek wskazówek co do celów**, natomiast przy założeniach, które trzeba zmieniać za każdym razem, kiedy komuś w Waszyngtonie przyjdzie do głowy kolejny znakomity pomysł.”*

Zakończenie „*NOTY głównodowodzącego do PKP*”
cyt. wyd. s.397

*“/.../Zanim zdecydujemy się na poważną redukcję wydatków wojskowych, **najpierw** musimy dokładnie zastanowić się, **jakie będą interesy Stanów Zjednoczonych w ciągu najbliższych dwudziestu lat oraz gdzie i jak będziemy może musieli użyć sił zbrojnych.***

*“/.../Trzeba też być pewnym, że nasze siły zbrojne będą potrafiły **przystosować się dostatecznie elastycznie do nieprzewidzianych okoliczności.** Przyszłość nie zawsze jest łatwo przewidzieć, a nasza ocena, gdzie przyjdzie nam toczyć w przyszłości wojny, nie musi być najlepsza”*

cyt. wyd. s. 527

⁹ Z. Brzeziński, *Wielka szachownica*, Warszawa 1998

Postulat gen. Schwarzkopfa dotyczący koniecznego porządku, logiki planowania zmian w polityce państwa w pełni koresponduje z rozwiązaniami przedstawionymi w niniejszym opracowaniu.

Istotą planowania - jako systemu decyzji - jest współzależność decyzji nadrzędnych i podrzędnych, konieczność uwzględniania wyborów wcześniejszych w projektowaniu następnych.¹⁰

Odpowiedzi na pytania o kształt, rozwój czy strategię działania polskich sił zbrojnych w warunkach członkostwa w NATO zdeterminowane są wcześniejszymi rozstrzygnięciami nadrzędnymi, dokonywanymi w sferze polityki. Zależność tę poddano w pracy głębszej analizie, dążąc do ustalenia koniecznej bazy informacyjnej dla planowania sił zbrojnych.

Bez owej bazy proces transformacji naszej armii /SOP, SBN/ nadal będzie postrzegany społecznie jako „*permanentna restrukturyzacja*”, „*kosztowne eksperymentowanie na żywym organizmie*”, „*proces bez końca i bez głowy*”.

Prezentowane w tym opracowaniu wyniki pierwszego etapu badań nad narodowymi i sojuszniczymi aspektami **kształtu i użycia sił zbrojnych państwa – członka sojuszu**, dotyczą zagadnień pierwszoplanowych w procesie strategicznego planowania bezpieczeństwa, obronności państwa, związane są z rozwiązywaniem podstawowych problemów strategii.

Wygenerowany „**ZBIÓR SYTUACJI MOŻLIWEGO ZAANGAŻOWANIA POLSKICH SIŁ ZBROJNYCH** do realizacji celów oraz zaspakajania interesów zarówno państwowych – narodowych jak i sojuszniczych” stanowi - w świetle przedstawionej metody ogólnej projektowania strategii

¹⁰ Por. m. In. R.L. Ackoff, *Zasady planowania w korporacjach*, PWE, Warszawa 1973, s. 22-23

wojskowej oraz planowania sił zbrojnych – podstawowa informacja bazowa, warunkująca racjonalność tych działań i wartość uzyskiwanych rezultatów.¹¹

Znamienne przy tym, że wartość najwyższą zespół przypisuje nie samym elementom wskazanego zbioru, lecz metodzie, procedurze i technikom zastosowanym dla jego identyfikacji.

Zawartość zbioru może być różna w zależności od przyjętego podejścia badawczego, merytorycznych i metodologicznych założeń wstępnych, obszaru poddawanego eksploracji oraz stosowanych narzędzi i instrumentów. **Ważne jednak, a nawet konieczne, by taki zbiór powstał i stanowił racjonalną podstawę dalszego planowania.**

We wszelkich możliwych formach i przy każdej okazji członkowie zespołu starają się promować wartość racjonalnej **METODY i organizacji zespołowego wysiłku** jako podstawy rozwiązywania wszelkich problemów, w dowolnej dziedzinie.

System decyzji składający się na treść i wynik planowania każdego działania złożonego musi być oparty na racjonalnym modelu decydowania, opisywanym jako trójka uporządkowana

alternatyw, następstw i ich użyteczności - $\langle A, N, u \rangle$.¹²

Wyznaczenie celowych i dostępnych *alternatyw*, określenie możliwie pełnego zbioru *następstw* wyboru każdej z nich i wreszcie przyjęcie właściwych kryteriów oceny użyteczności – to wszystko wymaga ogromnej pracy planistycznej, w której najlepszą pomocą ze strony nauki jest dostarczenie właśnie metody, techniki, narzędzia, określenie norm,

¹¹ Teza ta znajduje pełne poparcie w praktyce wojskowej głównych państw NATO. Podobną podstawę merytoryczną planowania strategicznego stanowią we Francji „*hipotezy użycia SZ*” /J.Kukułka, *Ewolucja doktryny obronnej współczesnej Francji*, ZN AON 1996, nr 1, w USA – „*sytuacje zagrożenia, którymi muszą zająć się nasze siły zbrojne w kombinacji z innymi elementami potęgi narodowej*” /National Military Strategy of the United States of America 1995, zob. też: B.Balcerowicz, C. Rutkowski, *Narodowa strategia wojskowa USA 1992 a problemy polskiej strategii*, wyd. AON 1993 /

¹² Szerzej o zagadnieniu racjonalności w planowaniu strategicznym m.in. w : C. Rutkowski. *Prakseologiczne aspekty strategii*, ZN AON 1998 /dodatek/.

zasad i reguł oraz zaproponowanie procedur i organizacji pracy. Obserwacja praktyki politycznej i wojskowej nie może napawać optymizmem co do chęci skorzystania z tej pomocy. Rezultaty

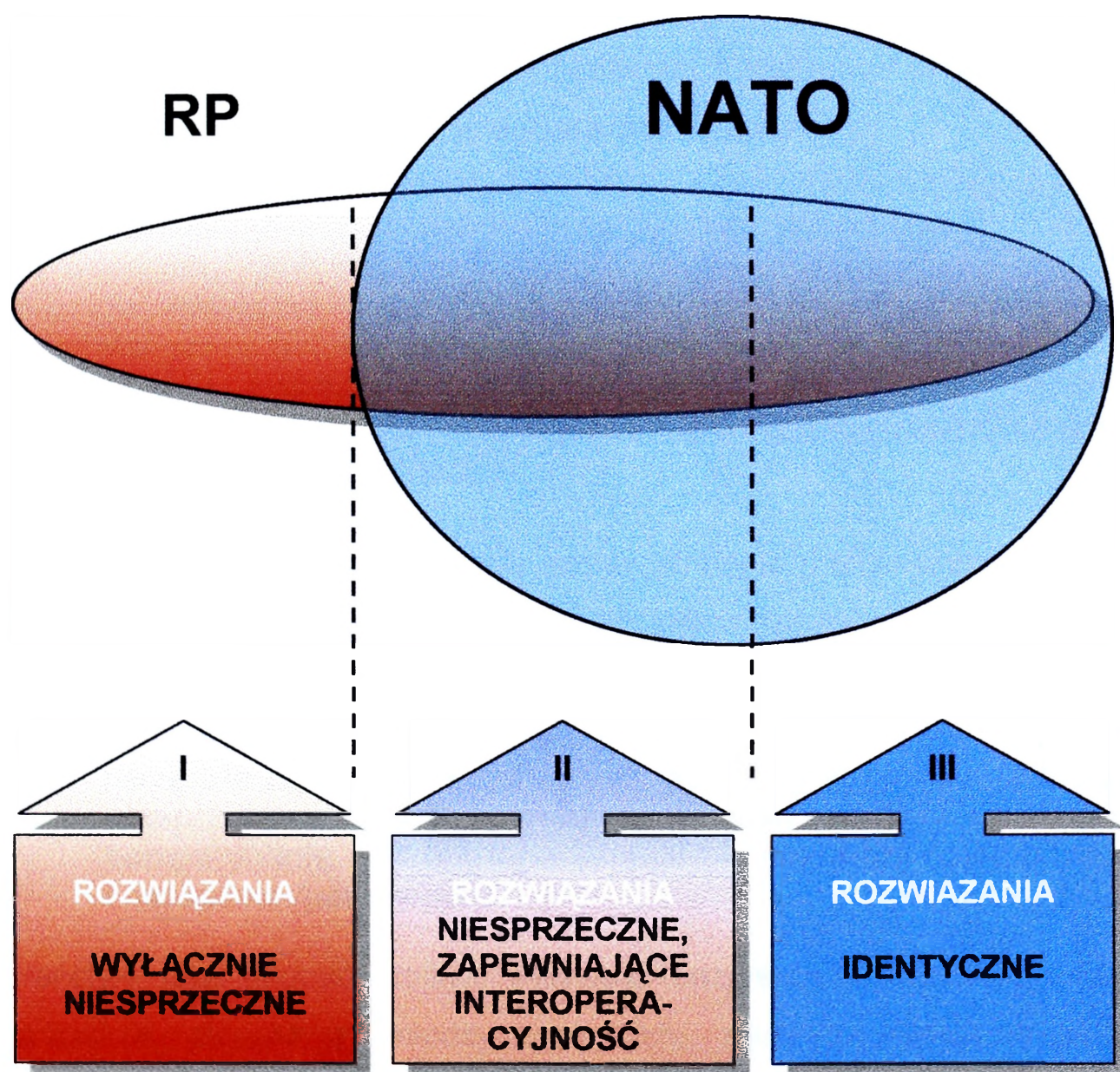
Bezpośrednią motywacją podjęcia problemu narodowych i sojuszniczych aspektów strategii było, jak zazwyczaj, stwierdzenie potrzeby praktycznej, powstałej na gruncie pracy naukowej i dydaktycznej. W sposób zoperacjonalizowany można ową potrzebę wyrazić pytaniami, na które dotychczasowa wiedza /zespołu/ nie pozwalała odpowiedzieć w niezbędnym stopniu:

- **czy państwo – członek sojuszu może, i czy powinno mieć wyodrębnioną, własną strategię narodową w obszarze działalności wojskowej, czy też, jak głoszą niektórzy, strategia sojuszu musi /może/ się stać strategią państwa ?**
- **czy kształt organizacyjno – funkcjonalny sił zbrojnych państwa – członka sojuszu jest w pełni i wyłącznie zdeterminowany wymogami organizacyjnymi, normami, zasadami i procedurami sojuszniczymi ?**
- **jaki jest zakres i charakter zależności regulacji i rozwiązań narodowych i sojuszniczych w stosunku do powyższych problemów ?**

Wyniki wstępnych badań identyfikujących stan rzeczy w innych krajach uczestniczących w NATO, oraz regulacje formalnoprawne obowiązujące w Sojuszu pozwoliły na wysunięcie ogólnej, wstępnej tezy, jako możliwej odpowiedzi na powyższe pytania. Odpowiedź ta wskazała na **konieczność posiadania rozwiązań narodowych w omawianym obszarze strategii i sił zbrojnych jako konstytutywnego elementu członkostwa w Sojuszu.**

Możliwe stało się na tym etapie badań stwierdzenie klasyfikujące zależności rozwiązań sojuszniczych i narodowych według trzech grup /rys. 5/:

- rozwiązania **koniecznie identyczne**;
- rozwiązania **różne, lecz niesprzeczne i zapewniające kompatybilność i interoperacyjność**;
- rozwiązania **różne, wyłącznie niesprzeczne, bez konieczności zapewnienia interoperacyjności**.

Rys. 5 Klasy zależności rozwiązań sojuszniczych i narodowych

Granice, a stąd i rozmiary poszczególnych klas będą zmienne w odniesieniu do konkretnych rozwiązań, lecz zawsze ostre, precyzyjne.

Grupa I, zawierająca rozwiązania inne niż w Sojuszu, lecz niesprzeczne z nimi, jest obszarem strategii, struktur, ale i celów, środków oraz zasobów narodowych.

W obszarze tym mieszczą się swobodne rozwiązania własne, narodowe, pod jednym warunkiem **niesprzeczności** z zasadami Sojuszu.

Analiza systemów bezpieczeństwa, a szczególnie obronności „starych” członków NATO wskazuje, że partycypacja w Sojuszu **absolutnie nie wyklucza tego obszaru indywidualnych, narodowych rozwiązań. Wprost przeciwnie – potencjał i zdolności leżące w tym obszarze są wkalkulowane w ogólną moc Sojuszu.**

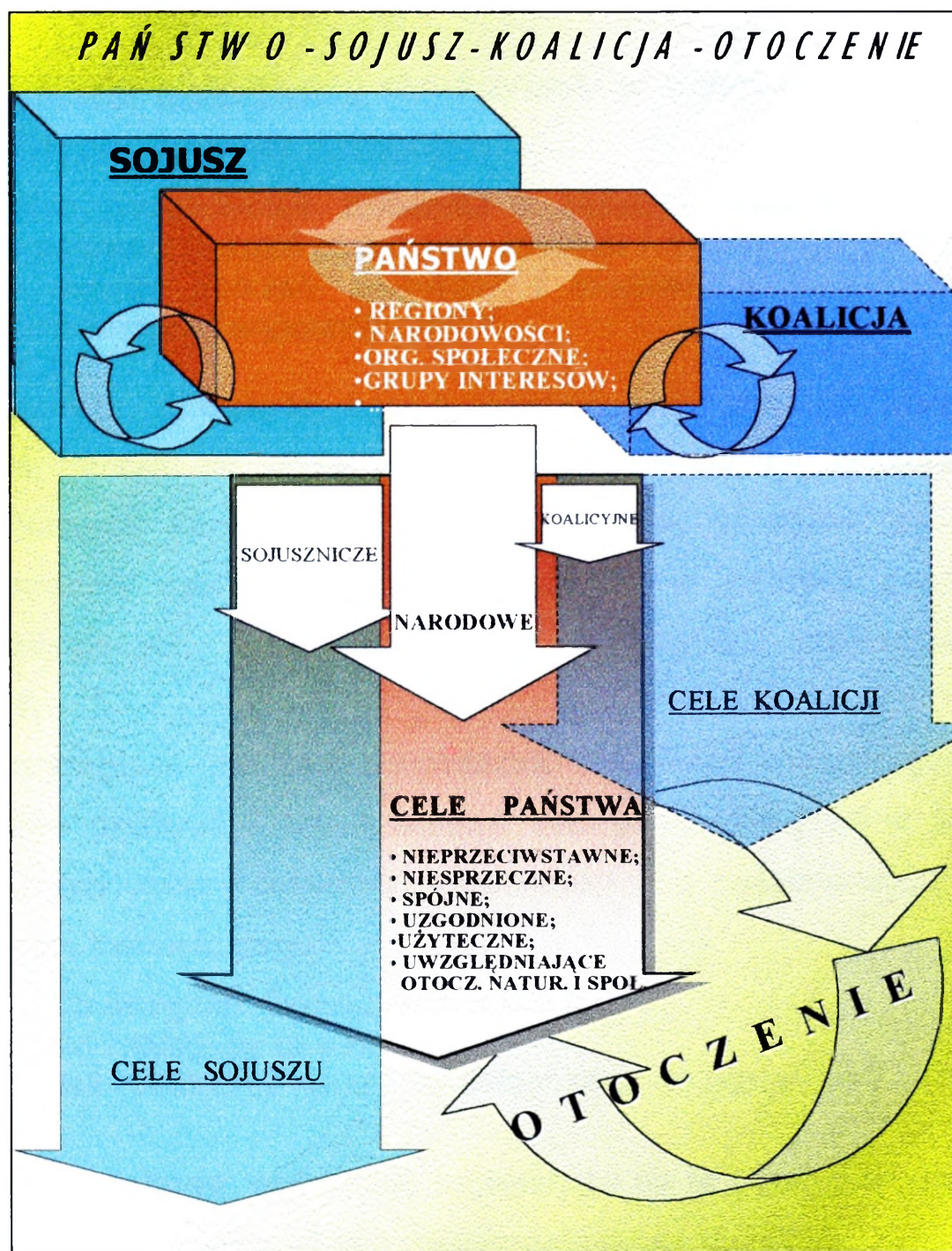
Z jednej więc strony Sojusz Północnoatlantycki, w niczym nie przypominając Układu Warszawskiego, **opiera się na rozwiązaniach narodowych**, wzmacniając je w miarę potrzeb siłami kolektywnej obrony, z drugiej natomiast strony, poszanowanie suwerenności i tożsamości członków przez Sojusz pozwala im zachować **możliwość i zdolność prowadzenia swobodnej, samodzielnej polityki poza obszarem działań wspólnych. Państwo – członek Sojuszu pozostaje podmiotem troski o własne bezpieczeństwo**.

Z truizmu iż państwo ma jedną strategię bezpieczeństwa czy obronności i jedne siły zbrojne, a nie oddzielne rozwiązania na potrzeby własne i sojusznicze, łatwo wyprowadzić można twierdzenie, że :

strategia państwa /tak jak i jego potrzeby, cele, interesy, narzędzia czy środki/ musi łączyć, zawierać w sobie w sposób niesprzeczny, a w określonych obszarach - w pełni kompatybilnie i interoperacyjnie – elementy sojusznicze i narodowe /państwowe/.

Państwo jako podmiot polityki własnego bezpieczeństwa i suwerenny uczestnik stosunków międzynarodowych, musi powyższą zasadę uwzględnić w projektowaniu swoich działań i systemów realizacyjnych /rys.6. ilustruje to twierdzenie w odniesieniu do wybranego elementu

polityki i strategii - celów , wprowadzając dodatkowo teoretyczną i praktyczną możliwość wchodzenia państwa – podmiotu w dowolne *koalicje* niesprzeczne z jej członkostwem w Sojuszu/.

Rys. 6 Komponenty celów państwa – członka sojuszu

Praca niniejsza, w intencji jej autorów, podpowiadać ma jak tego dokonać w obszarze formułowania **strategii wojskowej państwa**, oraz projektowania **narzędzi** tej strategii .

ELEMENTY TEORII. ZARYS KONCEPCJI METODOLOGICZNEJ PRACY

Problem podstawowy rozwiązywany w niniejszej pracy można najogólniej ująć w sposób następujący:

jakie podstawowe założenia i zasady strategii wojskowej w zakresie działań zbrojnych, kształtu i rozwoju SZ RP przyjętą w świetle potrzeb, wymagań i możliwości oraz interesów narodowych i sojuszniczych ?

Zgodnie z metodą ogólną projektowania strategii wojskowej państwa, proces jej określania polega w istocie na poszukiwaniu **dynamicznych kombinacji celów, warunków, środków, zasobów i sposobów działania /wykorzystania SZ w polityce państwa/, optymalizujących końcowy wynik w świetle preferowanych kryteriów**.¹³

Strategia – jako opis dynamicznej kombinacji prakseologicznych elementów działania – jest *systemem decyzji*, określającym w sposób zagregowany wybory dokonane w odniesieniu do podstawowych pytań planowania strategicznego:

- ***Co osiągnąć [wykorzystując SZ] ?***
- ***Co zrobić, by to osiągnąć ?***
- ***Jak robić to co należy, by osiągnąć to, co pożądane ?***

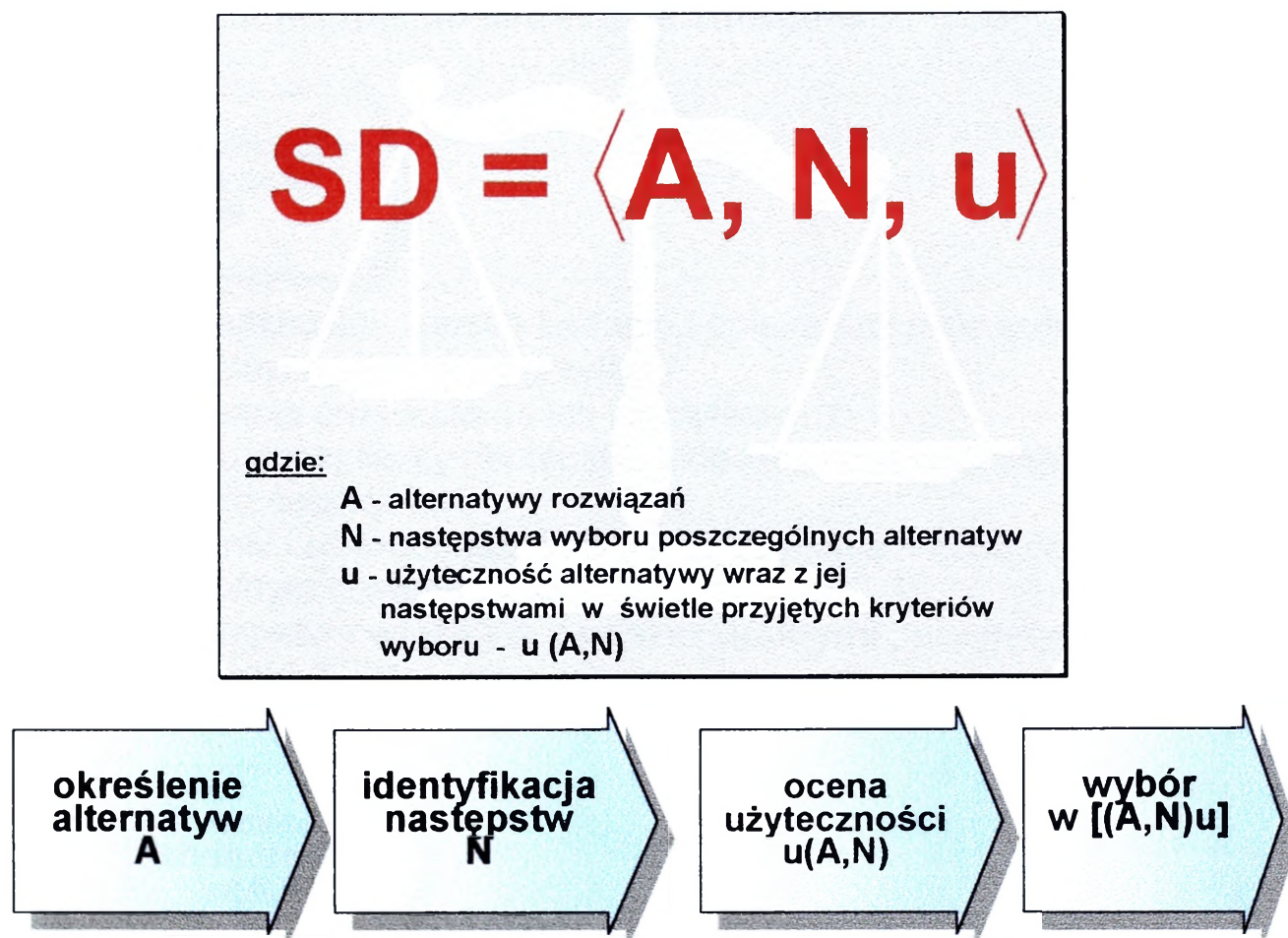
Strategia wojskowa poszukuje odpowiedzi na te pytania w zakresie obejmującym działalność państwa angażującą jego SZ.

Przyjęto, że **STRATEGIA WOJSKOWA PAŃSTWA** określa całokształt jego działalności związanej z siłami zbrojnymi jako narzędziem polityki.

¹³ Szerzej o strukturze, funkcjach i procesie projektowania *strategii* m. in. w: C. Rutkowski, *Prakseologiczne aspekty strategii wojskowej*, ZN AON, dodatek do nr. 2/98

Zakres podejmowanej w pracy problematyki odnosi się głównie do zagadnienia **użycia SZ w formie działań zbrojnych**. Jest to jeden z problemów strategii wojskowej, wygenerowany w świetle tematu, przyjętych założeń i ograniczeń.

Ogólna struktura problemu decyzyjnego /racjonalny model sytuacji decyzyjnej/ wyznacza metodę jego rozwiązywania /rys. 7/. Mając za punkt wyjścia rzeczywisty zbiór informacji wejściowych, iteracyjny proces decydowania prowadzi od **generowania alternatyw (A)**, poprzez **określanie następstw (N)** ich ewentualnego wyboru, do **oceny użyteczności (u)** par (A,N) dokonywanej w świetle przyjętych kryteriów. Dokonany wybór określa przyjęte odpowiedzi na wskazane powyżej pytania podstawowe: *co osiągnąć, co i jak zrobić, by to osiągnąć?*.

Rys. 7 Problem decyzyjny – struktura i metoda rozwiązywania

Zastosowanie w konkretnej sytuacji metody wyznaczonej racjonalnym modelem decydowania wiąże się z następującymi problemami szczegółowymi:

1. **określenie
alternatyw
A**

- co uważać za *alternatywę* działania w danej sytuacji, jaki przyjąć minimalny zakres i strukturę treści opisu *alternatywy* ?
- jakie jest minimum różnicujące poszczególne *alternatywy* ?
- jakie działania prowadzą do identyfikacji alternatyw?
- w wypadku dużej liczby alternatyw jakie stosować wstępne reguły i kryteria ich selekcji ?
- jakie alternatywy istnieją w danej sytuacji ?
- które z nich przyjąć do dalszego planowania ?

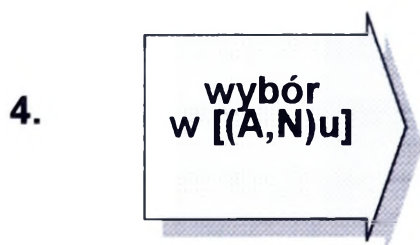
2. **identyfikacja
następstw
N**

- jaki uporządkowany sposób badania i opisu *następstw* wyboru poszczególnych alternatyw przyjąć ?
Jakie działania prowadzą do ich identyfikacji ?
- w wypadku dużej liczby następstw jakie stosować wstępne reguły i kryteria ich selekcji ?
- jakie warunki i prawdopodobieństwo wystąpienia można przypisać poszczególnym następstwom ?
- jakie następstwa wiążą się z poszczególnymi, przyjętymi alternatywami ?

3. **ocena
użyteczności
 $u(A,N)$**

- za pomocą jakich kryteriów oceniać użyteczność alternatyw z ich następstwami ?
- w jaki sposób ustalić zbiór kryteriów wartościowania użyteczności ?

- jakie przyjąć reguły redukcji zbioru, hierarchizacji i rangowania poszczególnych kryteriów ?
- jakie stosować wskaźniki cech użyteczności ?
- jaki zbiór /system/ kryteriów oceny użyteczności przyjąć w danej sytuacji ?

- jakie przyjąć reguły wyboru ?
- co i jak uwzględnić dodatkowo dokonując wyboru ?
- ile wariantów działania przyjąć do dalszego planowania ?
- które warianty są najbardziej użyteczne ?
- które alternatywy /wraz z ich następstwami i użytecznością/ przyjąć w danej sytuacji ?
- którą alternatywę preferować i dlaczego ?

Rozwiązanie powyższych problemów pisanych zwykłą czcionką stanowi treść **metodyczno – organizacyjnego przygotowania procesu decyzyjnego**.

Rozstrzygnięcie problemów zaznaczonych wyróżnioną czcionką składa się na **merytoryczną treść decydowania**.

W odniesieniu do podjętego w pracy problemu głównego, alternatywami będą **konceptje strategii wojskowej**, lub warianty rozwiązań poszczególnych, badanych w pracy problemów składowych tej strategii.

Proces badawczy w ujęciu racjonalnej metody decydowania obejmie ustalenie:

- jakie **alternatywy** (celowe i dostępne warianty koncepcji) **istnieją w danej sytuacji ?**
- które z nich przyjąć do dalszego planowania ?
- jakie **następstwa** wiążą się z poszczególnymi, przyjętymi alternatywami ?
- jaki zbiór /system/ **kryteriów oceny użyteczności** przyjąć w danej sytuacji ?
- które warianty są najbardziej użyteczne ?

- **które alternatywy** /wraz z ich następstwami i użytecznością / **przyjąć w danej sytuacji do dalszego planowania?**
- **którą alternatywę preferować** (uznać za najbardziej użyteczną w danej sytuacji) **i dlaczego?**

Racjonalne określenie dowolnego elementu *strategii wojskowej* państwa zawsze zdeterminowane jest w jakimś stopniu przez czynniki wobec tej strategii zewnętrzne, różnie wobec niej usytuowane.

W większości dotychczasowych prac poświęconych projektowaniu strategii wojskowej, Autorzy - w tym i członkowie zespołu piszący te słowa - konstruowali proces badań według prostego schematu odwzorowującego zależność:

Strategia wojskowa, jako rezultat badań, była w tym ujęciu ogólnym opisem postulowanego sposobu przeciwdziałania prognozowanym zagrożeniom /najczęściej – militarnym/ w aspekcie użycia SZ. Najczęściej przyjmowała formę wypowiedzi na temat:

„co i jak należy robić dla przeciwdziałania zagrożeniu X w warunkach zaistnienia scenariusza S_x „

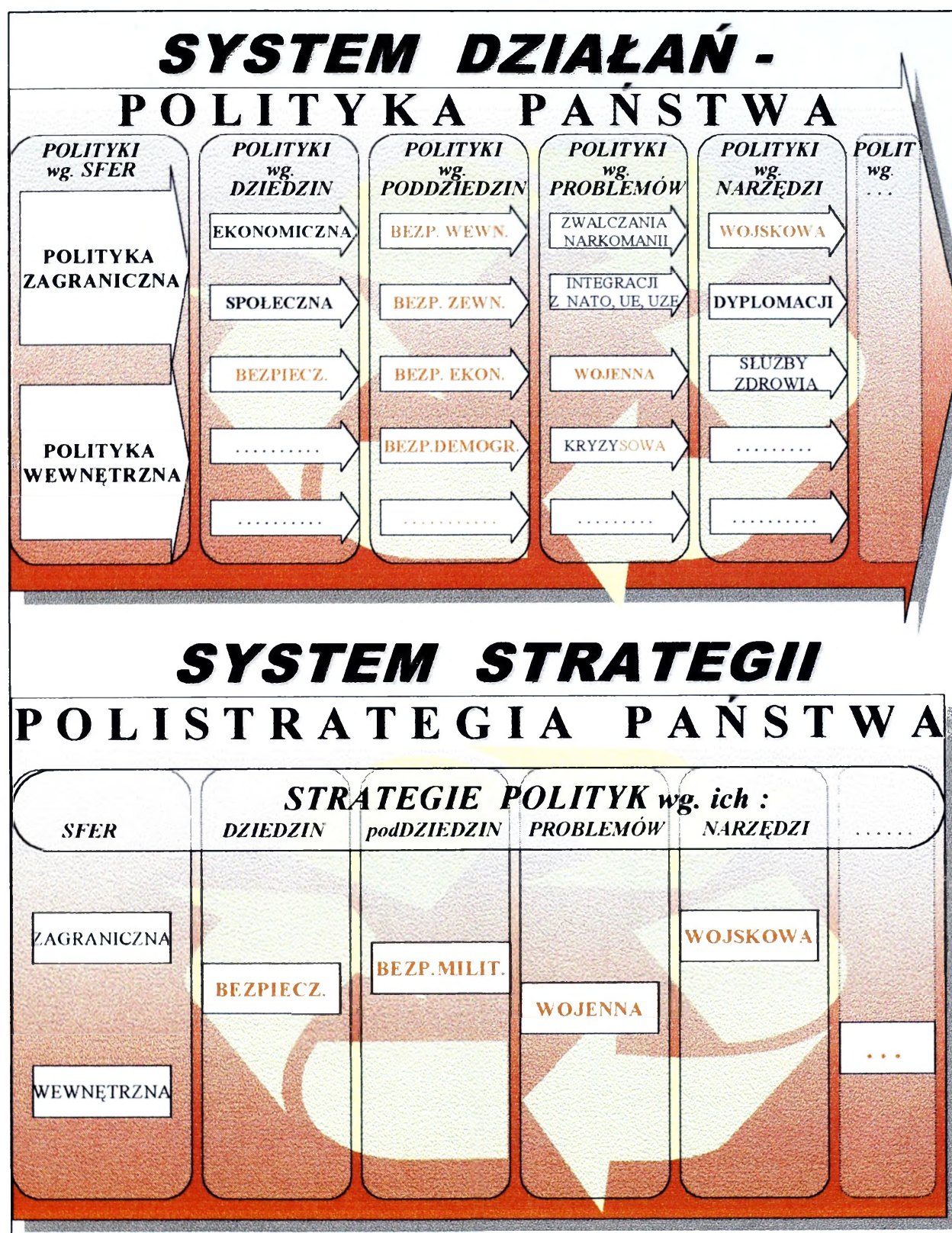
W tej pracy, w związku z przytoczonym na wstępie, szerszym rozumieniem pojęcia *strategii* w ogóle, oraz *strategii wojskowej*, a także – dążąc do przybliżenia sposobu podejścia badawczego do treści i form rzeczywistych procesów projektowania tej strategii, przyjęto inną koncepcję badań.

Wyprowadzona ona została na bazie następujących twierdzeń, tez, ocen i założeń:

- ◆ prognozowanie zagrożeń, a szczególnie zagrożeń militarnych, nie jest w praktyce rzeczywistą podstawą pracy projektantów strategii wojskowej państwa, jako że:
 - ◆ **zagrożenia militarne są zagrożeniami wtórnymi**, wygenerowanie ich zbioru wymaga uprzedniego prognozowania zagrożeń pierwotnych – politycznych, ekonomicznych, społecznych itd.. Dokonuje się tego w trakcie wstępnego projektowania strategii najogólniejszych. Zagrożeń nie ma potrzeby identyfikować oddzielnie przy planowaniu polityk / strategii szczegółowych;
 - ◆ zaistnienie lub nie zagrożenia militarnego, oprócz obiektywnych determinantów sytuacyjnych, uzależnione jest w dużym stopniu od przyjętej ogólnej koncepcji polityki oraz strategii realizowanej wobec prognozowanych zagrożeń pierwotnych i sposobu jej realizacji. Polityka np. społeczna państwa **sama może być generatorem zagrożeń**, w tym – militarnych;
 - ◆ *scenariusze zagrożeń* w odniesieniu do zjawisk makrospołecznych i strategicznego horyzontu czasowego ich badania – jako opisy możliwego, dynamicznego rozwoju sytuacji, którego zwieńczeniem może być agresja zbrojna – posiadają **minimalną wartość praktyczną**, ze względu na jakość swojego ugruntowania poznawczego¹⁴ oraz prawdopodobieństwo zaistnienia;
 - ◆ polityki państwa **nie można utożsamiać z przeciwdziałaniem** wszelkim zagrożeniom, a polityki wojskowej – zagrożeniom militarnym /lub z reakcją militarna/. Obszarem nawet ważniejszym w polityce jest **wykorzystywanie szans**, oraz realizacja funkcji kreatywnych /"działania polityczne", a nie tylko „reakcje” i „odpowiedzi”. Polityka wojskowa państwa obejmować musi wszystkie formy aktywności/;

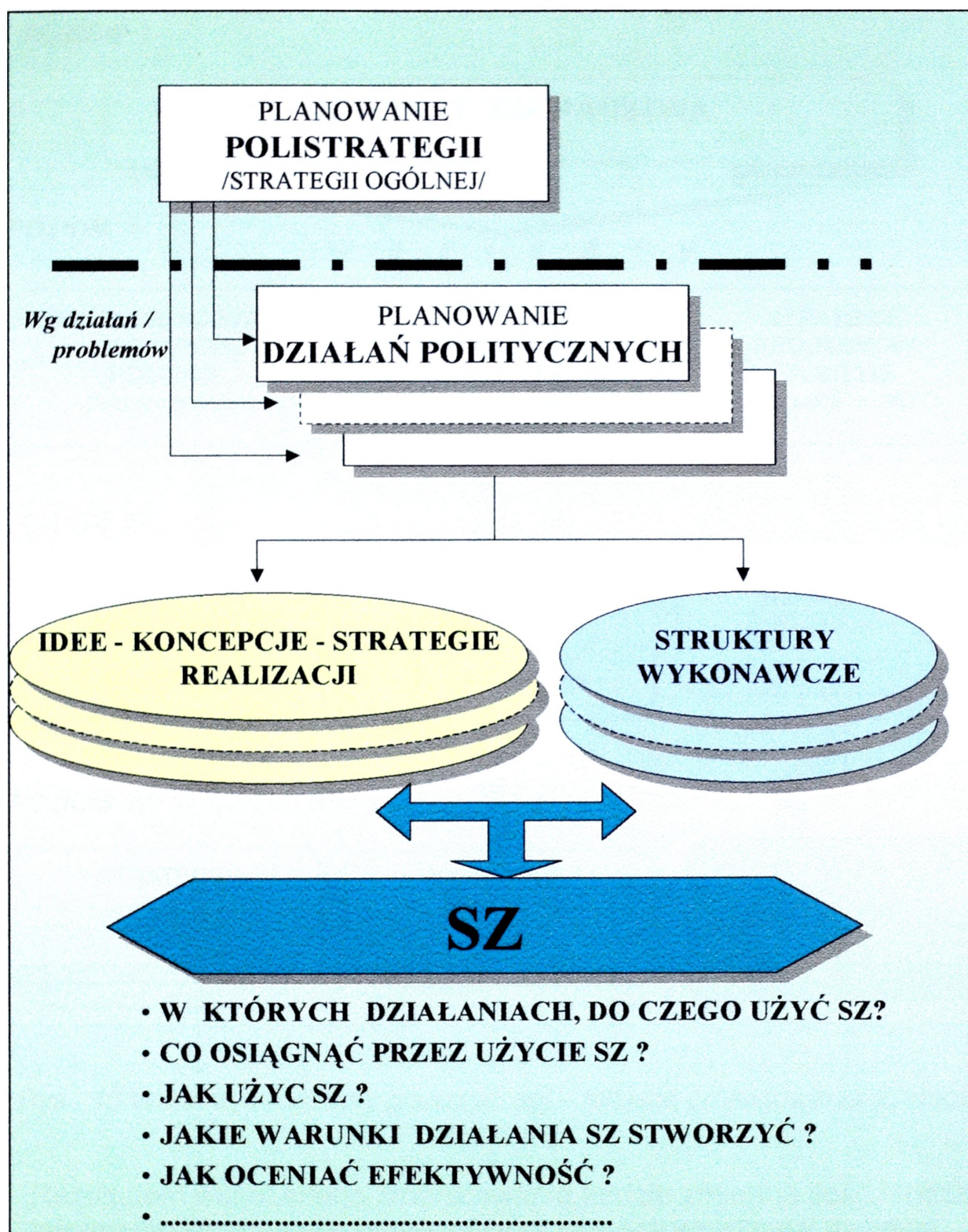
¹⁴ Szerzej m. in. w: C. Rutkowski, *Nieprzewidywalność sytuacji i jej skutki w zarządzaniu strategicznym*, ZN AON 1997

5

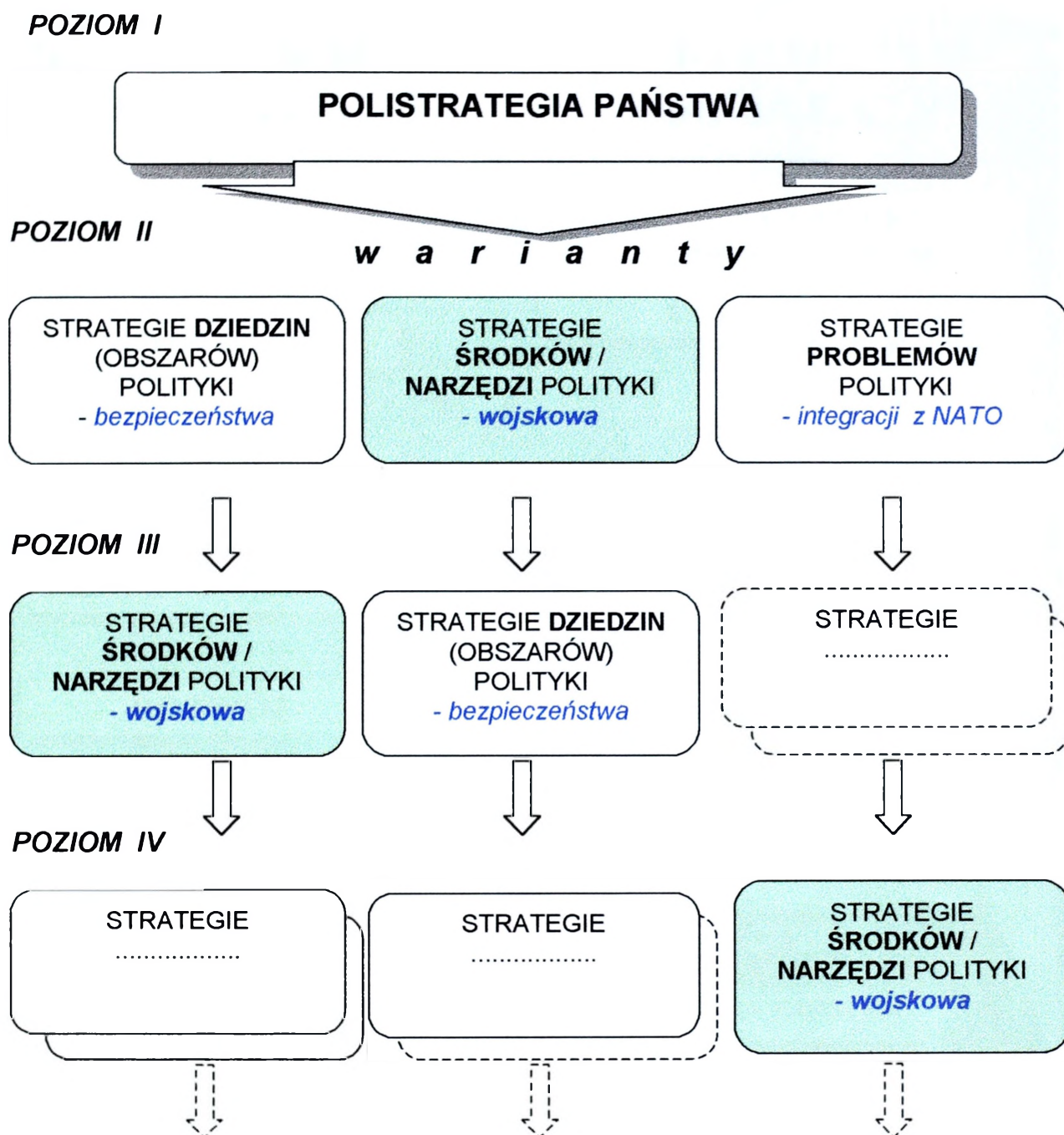
Rys. 8 System działań – system strategii. Strategia wojskowa

- ◆ Projektowanie działalności wojskowej państwa, (wykorzystania SZ jako narzędzia polityki), jest działaniem co najwyżej trzecioplanowym, logicznie i informacyjnie uzależnionym od rezultatów planowania na poziomach wyższych, od rozwiązań problemów merytorycznie nadrzędnych.

Rys. 9 Projektowanie polistrategii państwa , w tym – strategii wojskowej /wariant/

- ◆ Konkretnie umiejscowienie *projektowania strategii wojskowej* w hierarchii działalności planistyczno – organizacyjnej w państwie zależne jest od stosowanych rozwiązań organizacyjnych i procedur planistycznych. Rozwiązania te mogą sytuować *projektowanie strategii wojskowej* (jako *strategii narzędzi / środków polityki*) na drugim, trzecim lub dalszych poziomach ogólnej procedury planowania /rys.10 /

Rys. 10 Warianty procedury planistycznej – miejsce projektowania strategii wojskowej

Rezultatem wskazanego zróżnicowania będzie zmienna ilość i rodzaj informacji normujących projektowanie strategii wojskowej państwa.

- ◆ Specyfikę procesu projektowania strategii wojskowej państwa wyznacza /obok wskazanych powyżej prawidłowości i zasad/ również jej **treść**, a konkretniej – zakres i układ ujmowanych w niej treści /rys.11/.

Rys. 11 STRATEGIA WOJSKOWA – obszar i struktura treści

- ◆ Przyjmując, że **strategia wojskowa państwa** dotyczy problemów:

- posiadania;
- tworzenia;
- wykorzystania;
- utrzymywania;
- przygotowania;
- rozwoju, oraz –
- kierowania i zabezpieczenia działań SZ,

oraz, że opis systemu przyjętych decyzji obejmuje:

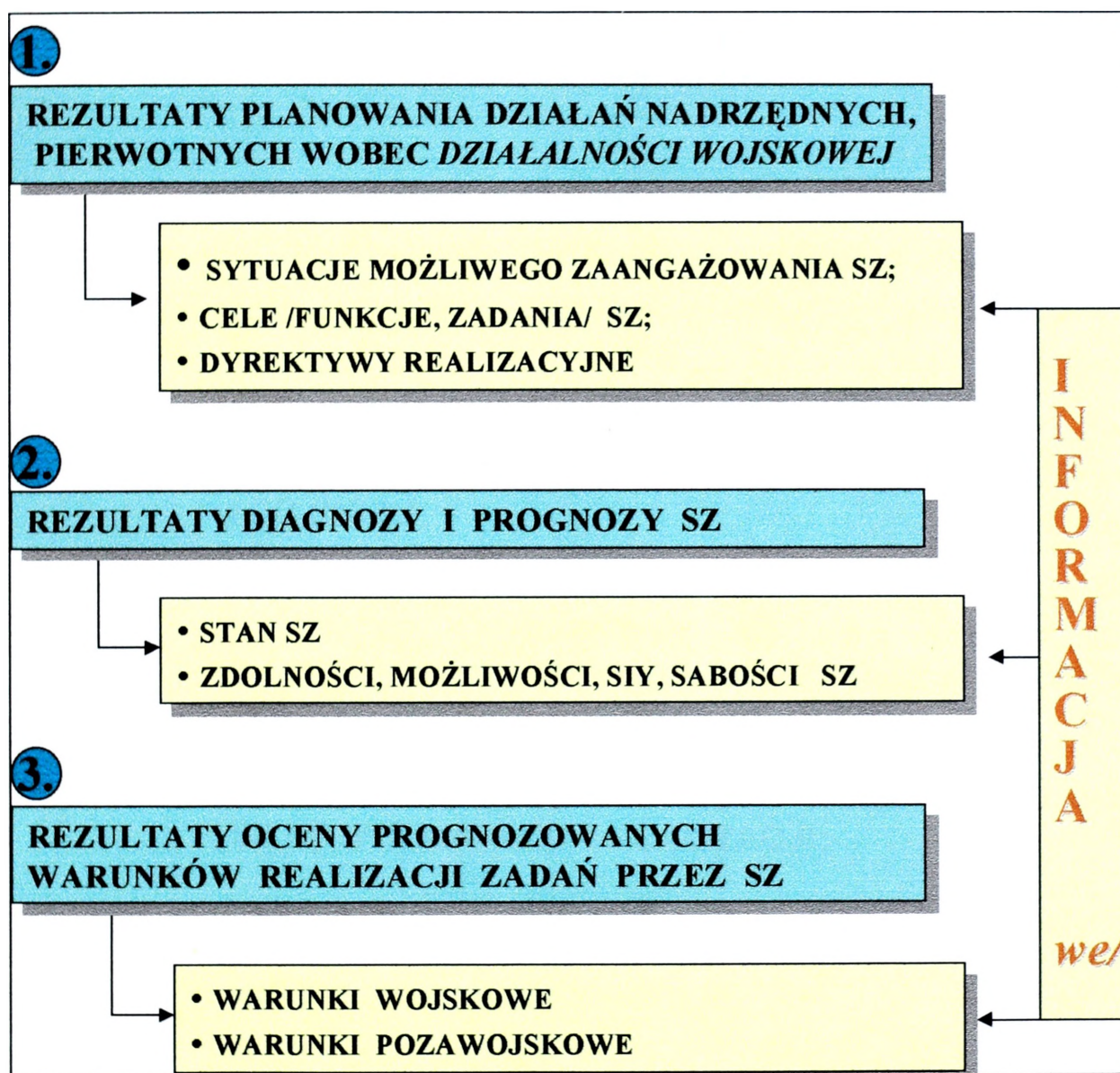
- **myśl przewodnią** – ogólną ideę łączącą sposób realizacji wszystkich działań składowych;
- **strategie realizacji poszczególnych działań** składowych,

obszar projektowania strategii wojskowej można określić w sposób przedstawiony na powyższym rysunku /rys.11/.

- ◆ Stanowiący podstawę procesu planowania działalności wojskowej zbiór informacji wejściowej obejmuje trzy zasadnicze kierunki – źródła ich uzyskiwania:
 1. rezultaty **planowania działań systemowo nadrzędnych**, pierwotnych wobec *działań SZ*, np. strategii bezpieczeństwa, obronności, w odniesieniu zarówno do państwa jak i sojuszu;
 2. rezultaty **diagnozy i prognozy sił zbrojnych** – ich stanu, zdolności, możliwości;
 3. rezultaty **oceny prognozowanych warunków realizacji zadań** przez SZ.
- ◆ W ujęciu instytucjonalnym wskazane informacje pochodzą z czterech źródeł:

Uszczegółowioną postać źródeł informacji początkowej, umożliwiającej **projektowanie strategii** przedstawiono na poniższym schemacie /rys.12/. Wskazany na nim zbiór informacji nie jest oczywiście zbiorem danym *explicite*, lecz musi zostać wytworzony w procesie planowania strategicznego.

1. od sił zbrojnych /meldunki, sprawozdania itp./;
2. od organów, instytucji, zespołów planujących działania nadrzędne i współrzędne wobec działalności wojskowej /przyjęte założenia, uzyskiwane rezultaty/;
3. od instytucji naukowo – badawczych /prognozy, oceny itp./;
4. informacje wytworzone samodzielnie przez organ /zespół/ planujący działalność wojskową państwa.

Rys. 12 Źródła i rodzaje informacji we/ do projektowania strategii wojskowej

W pracy niniejszej, mającej dostarczyć teoretycznych podstaw projektowania strategii wojskowej w konkretnej sytuacji odniesienia – realiach RP, dokonuje się analizy poszczególnych informacji /grup informacji/, w aspekcie rzeczywistych warunków i potrzeb planowania polskiej strategii wojskowej, pod kątem przyjętych **założeń** dotyczących:

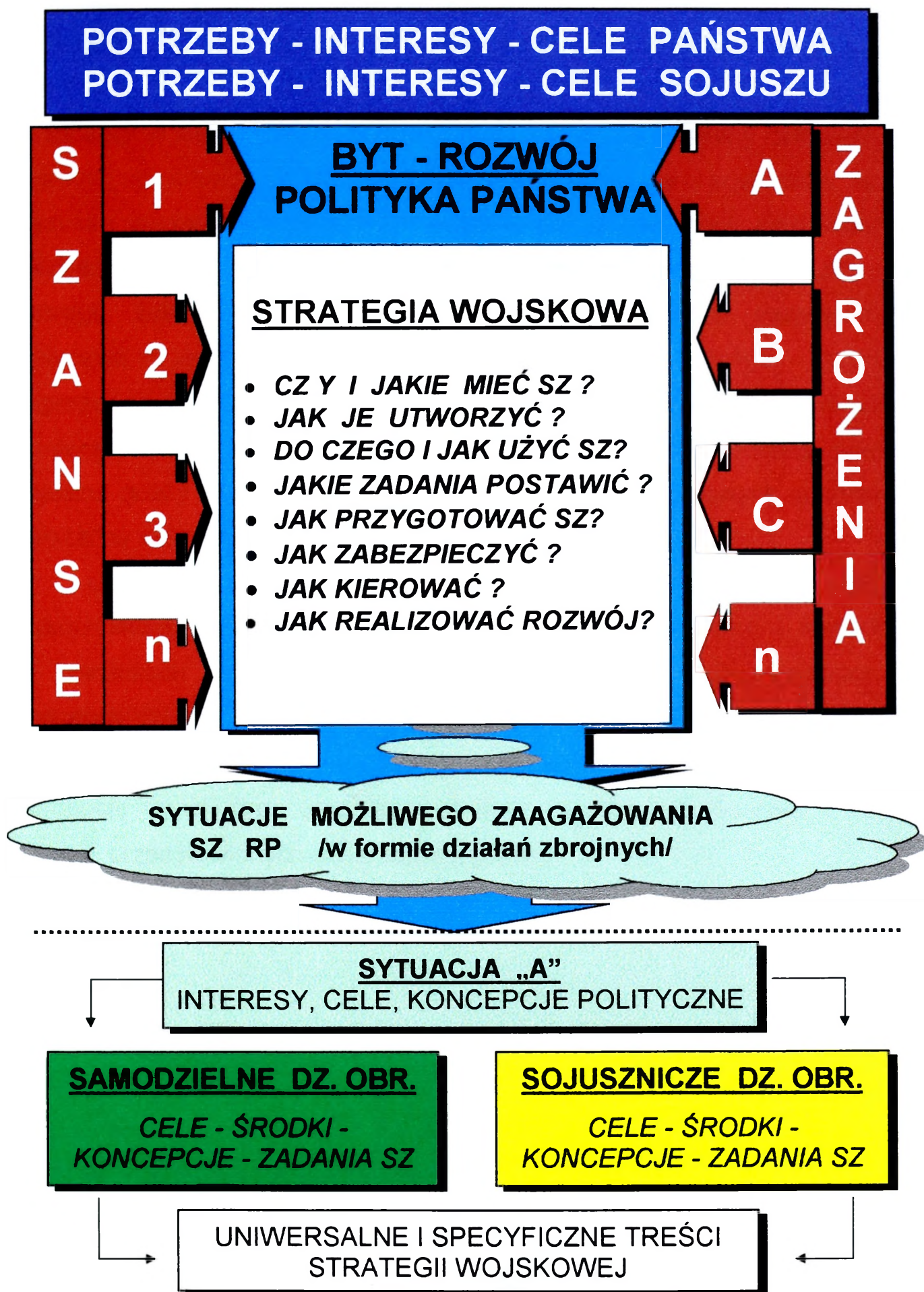
- członkostwa RP w NATO;
- zachowania narodowego systemu wartości, interesów, potrzeb i zamiarów;
- konieczności utrzymania narodowego /państwowego/ wymiaru strategii wojskowej;
- potrzebie koordynacji narodowych i sojuszniczych aspektów bezpieczeństwa, obronności.

Ogólny tok badań oraz zarys ich obszaru problemowego ilustruje rys.13. Przyjęte podejście zakłada orientację postępowania badawczego na cztery główne problemy:

1. MOŻLIWE SYTUACJE ZAANGAŻOWANIA SZ RP W DZIAŁANIACH POLITYCZNYCH PAŃSTWA I SOJUSZU;
2. WYZNACZNIKI STRATEGII WOJSKOWEJ RP ORAZ KSZTAŁTU I ROZWOJU SZ RP WYNIKAJĄCE Z MOŻLIWYCH KONCEPCJI /OPCJI, STRATEGII/ POLITYCZNYCH PAŃSTWA I SOJUSZU;
3. PRAWDOPODOBNE FUNKCJE /CELE, ZADANIA/ SZ RP, WARUNKI ICH REALIZACJI;
4. ZAŁOŻENIA, ZASADY I TEZY STRATEGII WOJSKOWEJ RP – UZGODNIONE ASPEKTY NARODOWE I SOJUSZNICZE.

Zakres i kolejność powyższych problemów określa jednocześnie przewidywany, **ogólny układ /działy/ opracowania końcowego /1999r./**

W planowanym, dwuletnim cyklu badań problemy wyróżnione czcionką niebieską podejmuje się w roku bieżącym, a uzyskane wyniki prezentowane są w niniejszym opracowaniu.

Rys. 13 Idea toku i zakresu badań

Troska o użyteczność przedstawianego materiału, oraz istniejący stan rozwiązań praktycznych w zakresie systemowych założeń i koncepcji w sferze bezpieczeństwa, powodują z jednej strony *celowość*, z drugiej *konieczność* generowania tez, ocen, wniosków i postulatów na wysokim poziomie ogólności. W odniesieniu do informacji wejściowej niezbędne było przyjęcie – w miejsce brakującej informacji rzeczywistej – szeregu założeń o charakterze wariantów możliwych rozwiązań. Dotyczyło to zarówno ocen możliwego rozwoju sytuacji, w tym - zbioru zagrożeń i szans RP, elementów systemu narodowych wartości i interesów, jak i nadrzędnych koncepcji politycznych państwa oraz sojuszu, oceny zdolności sojuszniczych i własnych sił zbrojnych, a także założeń w zakresie warunków realizacji zadań przez SZ.

Uniwersalność ujęcia wyników pozwalać ma – z założenia – na wykorzystanie przedstawionych w materiale podejść, metod i technik w warunkach wprowadzenia konkretnych danych, np. zagrożeń, koncepcji działań polityczno – wojskowych, stanu SZ itp. Znaczna ilość prezentowanych w pracy rysunków ma, w intencji zespołu, ułatwić percepcję treści, oraz umożliwić dalsze, twórcze ich rozwinięcie na gruncie przedstawionych schematów ogólnych.

ROZDZIAŁ I. SYTUACJE MOŻLIWEGO UŻYCIA SZ RP W FORMIE DZIAŁAŃ ZBROJNYCH

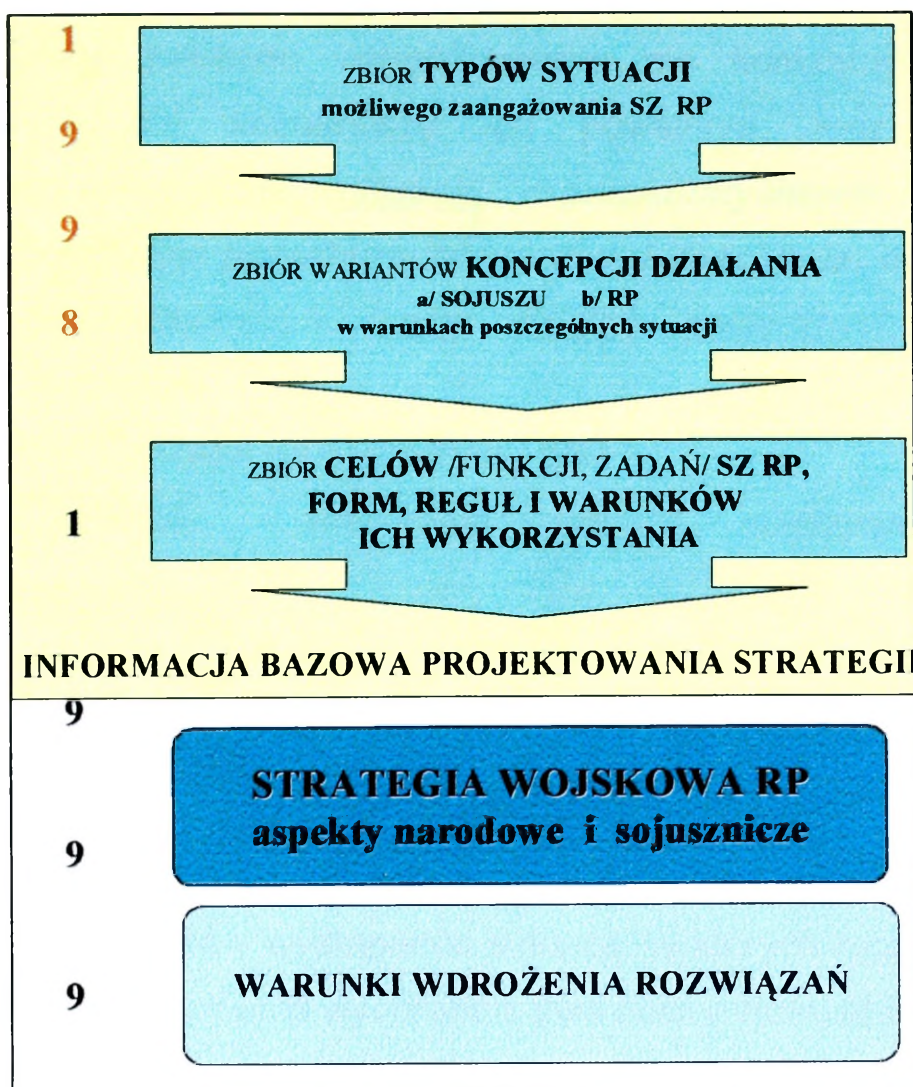
Niniejszy rozdział, wspólnie z dwoma kolejnymi /opracowania końcowego/, prezentuje informacyjną bazę projektowania strategii wojskowej RP /w obszarze działań zbrojnych/, obejmującą:

1. zbiór **TYPÓW SYTUACJI MOŻLIWEGO ZAANGAŻOWANIA SZ RP w formie działań zbrojnych** – rozdział 1;
2. zbiór możliwych, ogólnych **WARIANTÓW KONCEPCJI DZIAŁAŃ POLITYCZNO – MILITARNYCH /Sojuszu i RP/ w warunkach poszczególnych typów sytuacji** – wyznaczniki strategii – rozdział 2;
3. zbiór adekwatnych do powyższych sytuacji i koncepcji **CELÓW /funkcji, zadań/ SZ RP, REGUŁ, FORM I WARUNKÓW ich wykorzystania w polityce państwa** - rozdział 3.

Treści powyższe w publikacji końcowej /1999r./ stanowiącą będą pierwszą część materiału, poprzedzając wyniki badań dotyczących bezpośrednio treści *strategii wojskowej RP*.

Wskazana struktura zbioru informacji bazowej oraz układ publikacji odpowiadają przyjętej przez zespół procedurze badań /rys.14 /.

Zbiór sytuacji możliwego użycia SZ RP w formie działań zbrojnych jest jednym z głównych wyznaczników treści strategii wojskowej państwa. Określenie tego zbioru pozwala zarysować granice obszaru i ukierunkowuje poszukiwania rozwiązań podstawowych problemów strategii wojskowej RP. Proces jej projektowania zorientowany zostaje na rozwiązania odnoszące się do konkretnych potrzeb wynikających z prognoz wykorzystania SZ w polityce państwa i sojuszu.

Rys. 14 Struktura ZBIORU INFORMACJI BAZOWEJ na tle ogólnego toku i zakresu badań

W dalszej części materiału poszczególne sytuacje /typy sytuacji/ możliwego zaangażowania SZ RP powiązane zostaną z koncepcjami polityczno – wojskowymi państwa i sojuszu oraz wynikającymi z nich zadaniami /celami, funkcjami/ polskich sił zbrojnych, formami i warunkami ich użycia.

Układ niniejszego rozdziału prowadzi od treści poświęconych klasyfikacji i strukturalizacji zbioru badanych sytuacji do jego redukcji, określenia sytuacji najistotniejszych w świetle **połączonego kryterium prawdopodobieństwa zaistnienia oraz znaczenia dla interesów i celów państwa oraz sojuszu.**

W pracy założono wygenerowanie nie konkretnych sytuacji szczegółowych ani scenariuszy ich powstania, lecz określenie ograniczonej liczby ***klas sytuacji, reprezentatywnych w świetle przyjętych kryteriów prawdopodobieństwa i znaczenia, odniesionych do dwóch podstawowych typów działań politycznych /rodzajów aktywności systemu/***:

- REAGOWANIA na zagrożenia, oraz
- DZIAŁANIA, kreowania sytuacji międzynarodowej i wewnętrznej.¹⁵

1.1. Uwagi ogólne

Analiza warunków wystąpienia sytuacji, w których możliwe będzie zaangażowanie SZ pozwala wyodrębnić dwa zbiory elementów:

1. **sytuacje reagowania /odpowiedzi/ na zagrożenia militarne podmiotu;**
2. **sytuacje zamierzonego /rozmyślnego/ wykorzystania SZ jako narzędzia realizacji przyjętych przez podmiot celów /w działaniach kreatywnych podmiotu, nie związanych z zagrożeniami militarnymi/.**

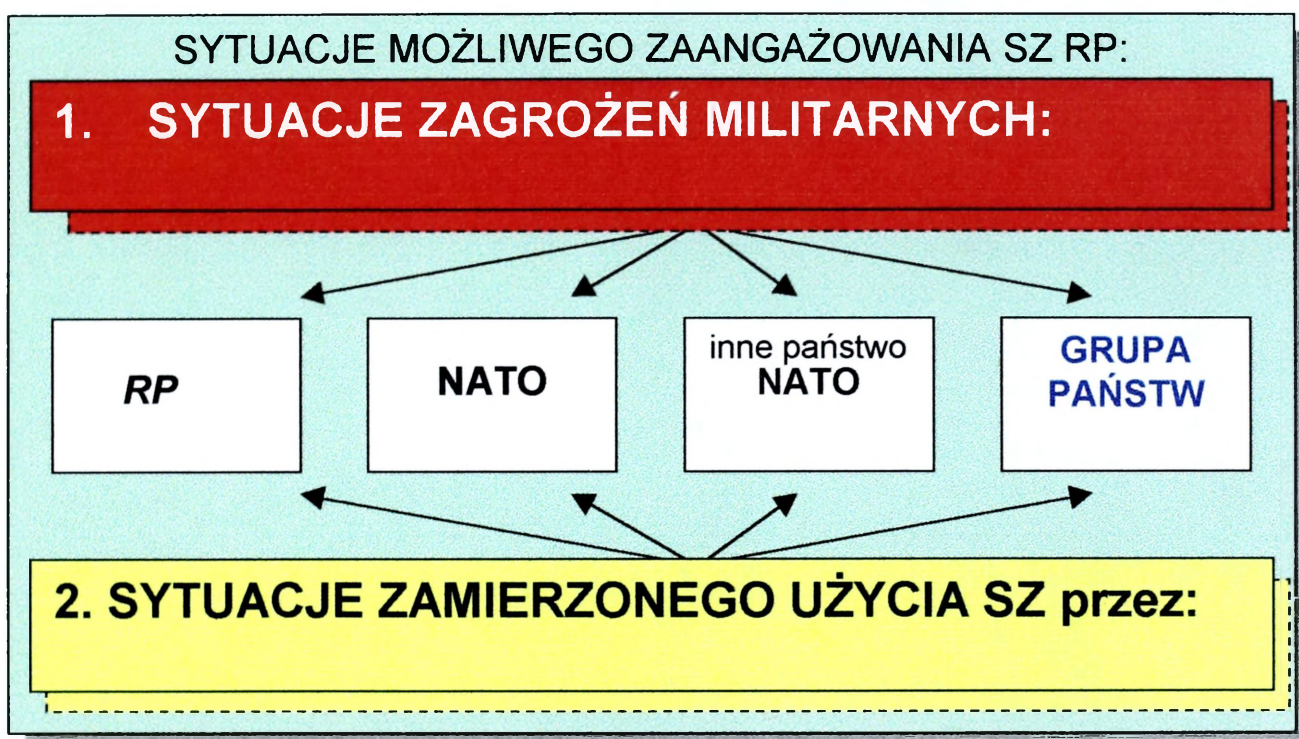
Odniesienie sytuacji pierwszego typu do konkretnego podmiotu – obiektu zagrożenia pozwala wyróżnić cztery zasadnicze podzbiory badanych sytuacji /rys. /, związanych z zagrożeniem:

- a/ RP;
- b/ Sojuszu;
- c/ innego państwa – członka sojuszu;
- d/ grupy państw.

¹⁵ Rodzaje aktywności systemu za: R.L.Ackoff, *O system pojęć podstawowych*, [w:] *Prakseologia 2/1973*. Zob. też: P.Kuczyński, *Po wielkim skoku*, PWE, Warszawa, 1981

W drugim z wymienionych powyżej zbiorów ujęcie podmiotowe umożliwia z kolei odniesienie sytuacji możliwego zaangażowania SZ do działań politycznych tych samych podmiotów.

Wstępną postać struktury zbioru badanych sytuacji przedstawia rysunek.

Rys. 15 Struktura zbioru sytuacji możliwego zaangażowania SZ RP

Identyfikacja elementów przedstawionych na rysunku podzbiorów, to jest konkretyzacja sytuacji możliwego zaangażowania SZ RP, możliwa jest do przeprowadzenia przy użyciu wielu kryteriów, przyjmowanych w zależności od potrzeb badawczych i przyjętego podejścia.

Pierwszy typ sytuacji – **SYTUACJE ZAGROŻEŃ MILITARNYCH** jednego z rozpatrywanych podmiotów, analizowany może być pod kątem:

- pochodzenia zagrożenia:
 - zewnętrzne, wewnętrzne;

- agresora:
 - *państwo, koalicja, sojusz, mafia ...;*
- podłoże zagrożenia /zagrożenie pierwotne/:
 - *ekonomiczne, religijne, społeczne.....;*
- czasu wystąpienia:
 - *za ... lat, w dalszej perspektywie.....;*
- warunków wystąpienia :
 - *w razie, jeżeli ...;*
- formy agresji:
 - *operacja połączona, uderzenie raketowe, uderzenie RE...;*
- znaczenia określanego skalą i rodzajem zagrożonych interesów:
 - *zagrożenie: bytu, suwerenności, integralności.....;*
- obszarem /rejonem/, kierunkiem wystąpienia:
 - *całe terytorium, rejon /kierunek/.....;*
- stosowanych środków walki:
 - *konwencjonalne, BMR, niekonwencjonalne.....;*
- warunków przeciwdziałania:
 - *politycznych, społecznych, wojskowych.....;*
- inne.

Powyższe kryteria – wskaźniki umożliwiają uogólnioną charakterystykę sytuacji zagrożeń militarnych, wyznaczają konkretne granice zbioru przypadków szczegółowych.

Opis sytuacji zagrożenia w powyższym ujęciu polega na przypisaniu konkretnemu przypadkowi cech określanych poszczególnymi kryteriami – wskaźnikami /rys.16 /.

1. CZAS WYSTĄPIENIA:

5 – 10 LAT	ok. roku	W dalszej perspektywie
------------	---------------	------------------------	-------

2. POCHODZENIE ZAGROŻENIA :

ZEWNETRZNE	WEWNĘTRZNE
------------	------------

3. AGRESOR:

PAŃSTWO	KOALICJA	ORGANIZACJA
---------	----------	-------------	-------

4. PODŁOŻE ZAGROŻENIA /zagrożenie pierwotne/:

EKONOMICZNE	RELIGIJNE	SPOŁECZNE
-------------	-----------	-----------	-------

5. ZNACZENIE – SKALA I RODZAJ ZAGROŻONYCH INTERESÓW:

BYT	SUWERENNOŚĆ	INTEGRALNOŚĆ
-----	-------------	--------------	-------

6. WARUNKI WYSTĄPIENIA:

W razie	Jeżeli	W sytuacji
---------------	--------------	------------------	-------

7. FORMY AGRESJI:

OPERACJA POŁĄCZONA	UDERZENIE RAK. – LOTN.	UDERZENIE RE
--------------------	------------------------	--------------	-------

8. OBSZAR /rejon, kierunek/ :

CAŁE TERYTORIUM	OBSZAR.....	KIERUNEK
-----------------	-------------	----------------	-------

9. STOSOWANE ŚRODKI WALKI:

KONWENCJON.	BMR	NIEKONWENCJ.
-------------	-----	--------------	-------

10. WARUNKI PRZECIWDZIAŁANIA:

POLITYCZNE	SPOŁECZNE	WOJSKOWE
------------	-----------	----------	-------

11. INNE:

Rys. 16 Kryteria i tok analizy sytuacji zagrożeń militarnych

Przykładowa charakterystyka sytuacji /wyróżnionej na rysunku linią przerywaną/ może być następująca:

Dla podmiotu /np. RP/ za ok. 5- 10 lat możliwa jest sytuacja zagrożenia militarnego z zewnątrz, na podłożu religijnym, ze strony koalicji państw, godząca w integralność terytorialną. Zagrożenie może wystąpić jeżeli Należy liczyć się z agresją w formie wsparcia nieregularnymi działaniami zbrojnymi próby secesji obszaru , z zastosowaniem broni chemicznej i bakteriologicznej. Warunki przeciwdziałania zagrożeniu mogą być następujące:

- *polityczne:.....;*
- *ekonomiczne:.....;*
- *społeczne.....;*
- *militarne.....;*
- *.....*

/inne cechy charakteryzujące daną sytuację/.

Istnieje oczywiście możliwość dowolnego szeregowania, ustawiania wskazanych kryteriów, oraz wzbogacania ich zbioru o dodatkowe kryteria - elementy opisu, w zależności od konkretnych potrzeb badawczych. Należy zwrócić uwagę, iż wskazane kryteria identyfikacji sytuacji zagrożeń militarnych, mimo już dużej ich liczby, zaledwie klasyfikują poszczególne cechy. Szczegółowy opis konkretnej sytuacji wymaga dalszej strukturalizacji kryteriów /np. warunków przeciwdziałania/, oraz rangowania cech według np. stopnia nasilenia ich występowania czy nadawanego znaczenia.

W stosunku do przedstawionej metody opisu sytuacji zagrożeń podkreślić należy prawidłowości, w myśl których:

- **im obszerniejszy zbiór prognozowanych sytuacji, tym większe prawdopodobieństwo znalezienia się w nim zagrożenia rzeczywistego;**
- **im bogatsza charakterystyka sytuacji , tym lepsza racjonalna podstawa planowania działań, lecz mniejsze prawdopodobieństwo zaistnienia takiej sytuacji;**

- im dłuższa perspektywa czasowa prognozowania, tym mniejsza możliwość i celowość konkretyzacji opisu sytuacji, oraz użyteczność wyników;

Prognozowanie możliwych sytuacji zagrożeń militarnych wyszczególnionych podmiotów /RP, NATO, inny członek NATO/ w istocie swej polegać musi na badaniu w odniesieniu do każdego z nich dwóch obszarów, w których powstawać mogą owe zagrożenia:

- obszaru **wewnętrznego** podmiotu /państwa, sojuszu/;
- otoczenia **zewnętrznego**;

Rezultatem eksploracji poznawczej będą cztery wiązki informacji składające się na podstawę działalności politycznej podmiotu:¹⁶

1. informacje o podmiocie /np. RP/;
2. informacje o elementach struktury wewnętrznej podmiotu i relacjach: podmiot – elementy;
3. informacje o otoczeniu;
4. informacje o relacjach: podmiot – otoczenie.

Możliwość wystąpienia zagrożenia /w tym militarnego/ będzie jednym z elementów tego zbioru informacji.

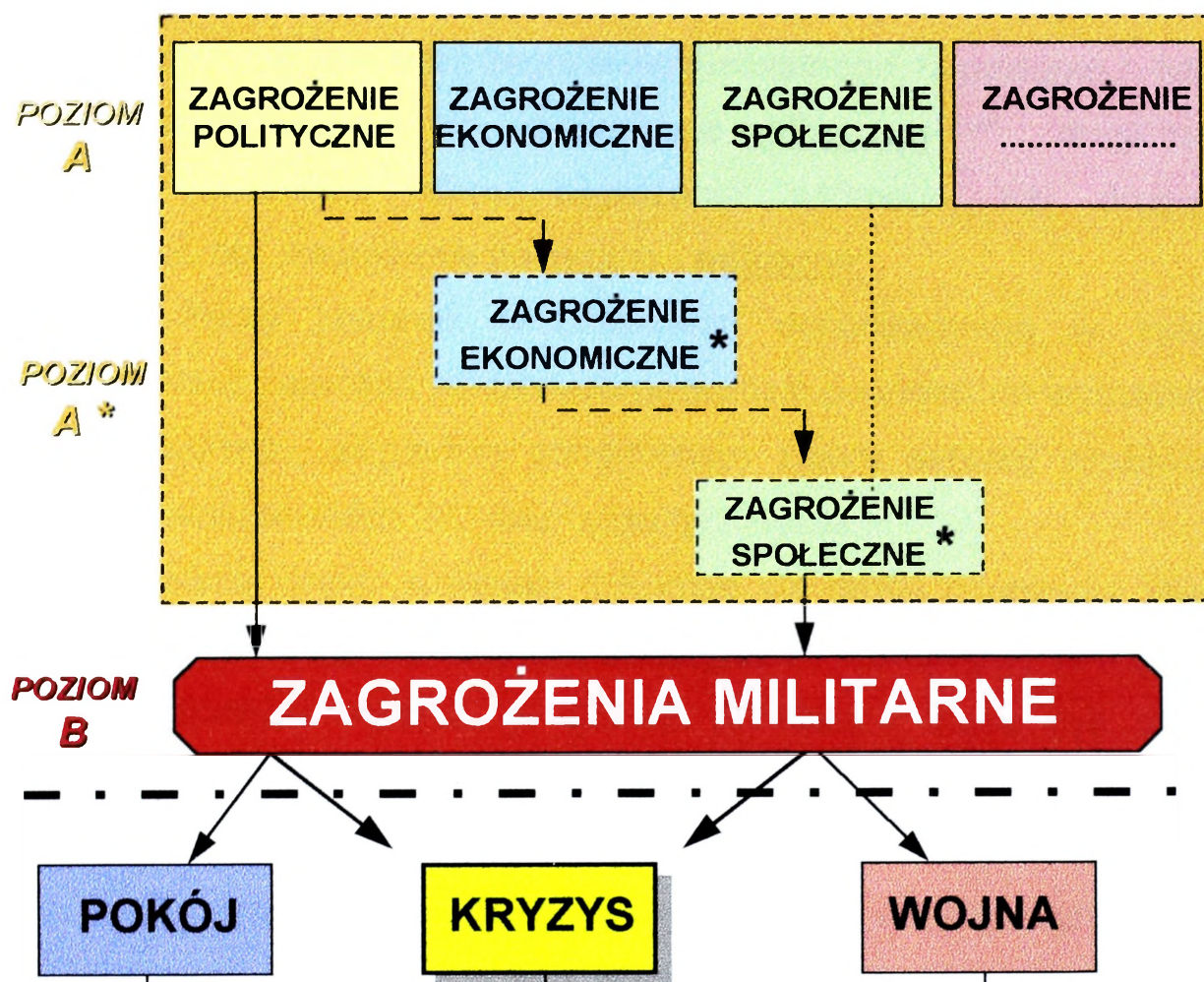
Wysuwa się przy tym tezę, iż:

zagrożenia militarne są wtórne wobec innych rodzajów zagrożeń (lub ich sekwencji i kombinacji), są (mogą być) ich konsekwencją, następstwem.

Wystąpienie innych, pozamilitarnych rodzajów zagrożeń jest więc warunkiem koniecznym dla możliwości powstania zagrożeń militarnych /rys.17 /.

Tezę tą wyprowadzono pośrednio z clausewitzowskiego stwierdzenia „wojna jest kontynuacją polityki...”.

¹⁶ Wskazane cztery wiązki informacji są podstawą informacyjną zarządzania każdą organizacją. Por. K.Oblój, *Zarządzanie strategiczne*, wyd.UW, Warszawa 1987, s.51

Rys. 17 Zagrożenia militarne jako wtórne wobec zagrożeń pierwotnych

Następstwem przyjęcia powyższej tezy jest fakt, iż wnioski o możliwości wystąpienia zagrożeń militarnych nie wynikają bezpośrednio z analizy otoczenia lub organizacji (państwa), lecz generowane są pośrednio, w drodze poszukiwania odpowiedzi na pytanie:

KTÓRE Z PRAWDOPODOBNYCH ZAGROŻEŃ POLITYCZNYCH, EKONOMICZNYCH I INNYCH MOGĄ SPOWODOWAĆ POWSTANIE ZAGROŻEŃ MILITARNYCH, W JAKICH WARUNKACH MOŻE TO NASTĄPIĆ ?

W kontekście postulowanego podejścia jak najbardziej celowe i poprawne jest dwuczłonowe określenie typu zagrożenia np.: „polityczno-militarne”, „ekonomiczno - militarne” itp.

Pierwszy człon określa sferę zagrożenia pierwotnego, /z poziomu A lub A' na powyższym rysunku/, np. „ zagrożenie **polityczno** - ” , drugi człon wskazuje, dookreśla sferę zagrożenia wtórnego lub drugiego w sekwencji, np. „zagrożenie polityczno - **militarne**”.

Zasadniczy kierunek wnioskowania dokonywanego w trakcie analizy sytuacji zagrożeń militarnych prowadzić powinien do wydzielenia uporządkowanego, względnie zamkniętego zbioru sytuacji możliwego zaangażowania polskich SZ, oraz opisu tych sytuacji.

W dalszej części rozdziału dokonuje się próby określenia zbioru uogólnionych sytuacji hipotetycznych zagrożeń militarnych NATO, RP i innych członków sojuszu, w których rozważane może być użycie polskich sił zbrojnych.

Drugi z przedstawionych na rys.6 podzbiorów sytuacji możliwego zaangażowania SZ RP – **SYTUACJE ZAMIERZONEGO , KREATYWNEGO DZIAŁANIA PAŃSTWA /PODMIOTU/ Z WYKORZYSTANIEM SIŁ ZBROJNYCH**, można zdekomponować używając kryteriów prakseologicznej analizy działań oraz sposobów strukturalizacji stosowanych w nauce o polityce. Najbardziej użyteczne wydaje się badanie tych sytuacji w aspektach:

- perspektywy czasowej;
- decydentów, organizatorów i uczestników działania;
- dziedziny /sfery/ działania;
- celu i charakteru działania
- angażowanych środków polityki i zasobów;
- warunków realizacji działania;
- funkcji, roli działań militarnych /w tym – walki zbrojnej/ ;
- skali i form działań wojskowych;
- celów i zadań sił zbrojnych;
- warunków użycia i warunków działania sił zbrojnych.

Przykładowy opis sytuacji z rozpatrywanego zbioru:

W perspektywie lat możliwa jest sytuacja, w której SZ RP mogą być wykorzystane w działaniach rządu polskiego realizowanych wspólnie z rządami, ukierunkowanych na zwalczanie produkcji i handlu narkotykami.

Celem działań o charakterze wspólnej operacji sił porządkowych i wojska wymienionych krajów będzie zniszczenie upraw i środków produkcji narkotyków, zatrzymanie właścicieli i dystrybutorów Działania będą prowadzone w warunkach/politycznych, społecznych, wojskowych i in./ Funkcją działań wojskowych będzie osłona akcji sił porządkowych, ich rola polegać będzie na likwidacji uzbrojonych grup ochrony upraw i miejsc produkcji narkotyków. Można przewidywać zaangażowanie do tego typu działań kontyngentów wyspecjalizowanych sił wojskowych państw uczestniczących, w wielkości zgrupowań taktyczno – operacyjnych. SZ RP mogą realizować zadania osłony akcji na terytorium kraju oraz ewentualnego wsparcia działań w innych państwach. Działania SZ RP prowadzone będą w warunkach

Również w doniesieniu do tego zbioru sytuacji możliwe jest różne szeregowanie powyższych kryteriów, łączenie ich lub dodawanie nowych, w zależności od potrzeb badawczych i przyjętego podejścia.

Także *prawidłowości* wskazane w stosunku do sytuacji zagrożeń militarnych w pełni odnoszą się do prognozowania zamierzonych działań politycznych z użyciem SZ.

Kierunek wnioskowania przy ocenie powyższych działań prowadzić ma do określenia względnie zamkniętego zbioru sytuacji, w których przewidywać można rozmyślne zastosowanie przez podmiot środków militarnych – użycie SZ RP dla osiągnięcia celów kreujących pożądany stan sytuacji.

Wyniki analizy obydwu przedstawionych powyżej podzbiorów sytuacji możliwego zaangażowania SZ RP służyć będą określeniu warunków ich użycia i działania, w tym celów /funkcji, zadań/, form i zasad. Te z kolei traktuje się jako bezpośrednie wyznaczniki treści rozwiązań składających się na strategię wojskową państwa.

1.2. Prognozowane sytuacje możliwego zaangażowania SZ RP w formie działań zbrojnych

Prezentowana poniżej prognoza zagrożeń militarnych RP jest rezultatem badań obejmujących analizę wyników pracy wielu zespołów i poglądów indywidualnych oraz własnych zabiegów poznawczych zespołu autorskiego, dotyczących ewolucji rzeczywistości i związanych z nią hipotetycznych sytuacji użycia siły militarnej przeciwko interesom państwa polskiego, pociągających za sobą ewentualność /konieczność, celowość, możliwość/ podjęcia działań militarnych.

Metoda opisu jest konsekwencją dokonanej strukturalizacji obszaru badań i obejmuje:

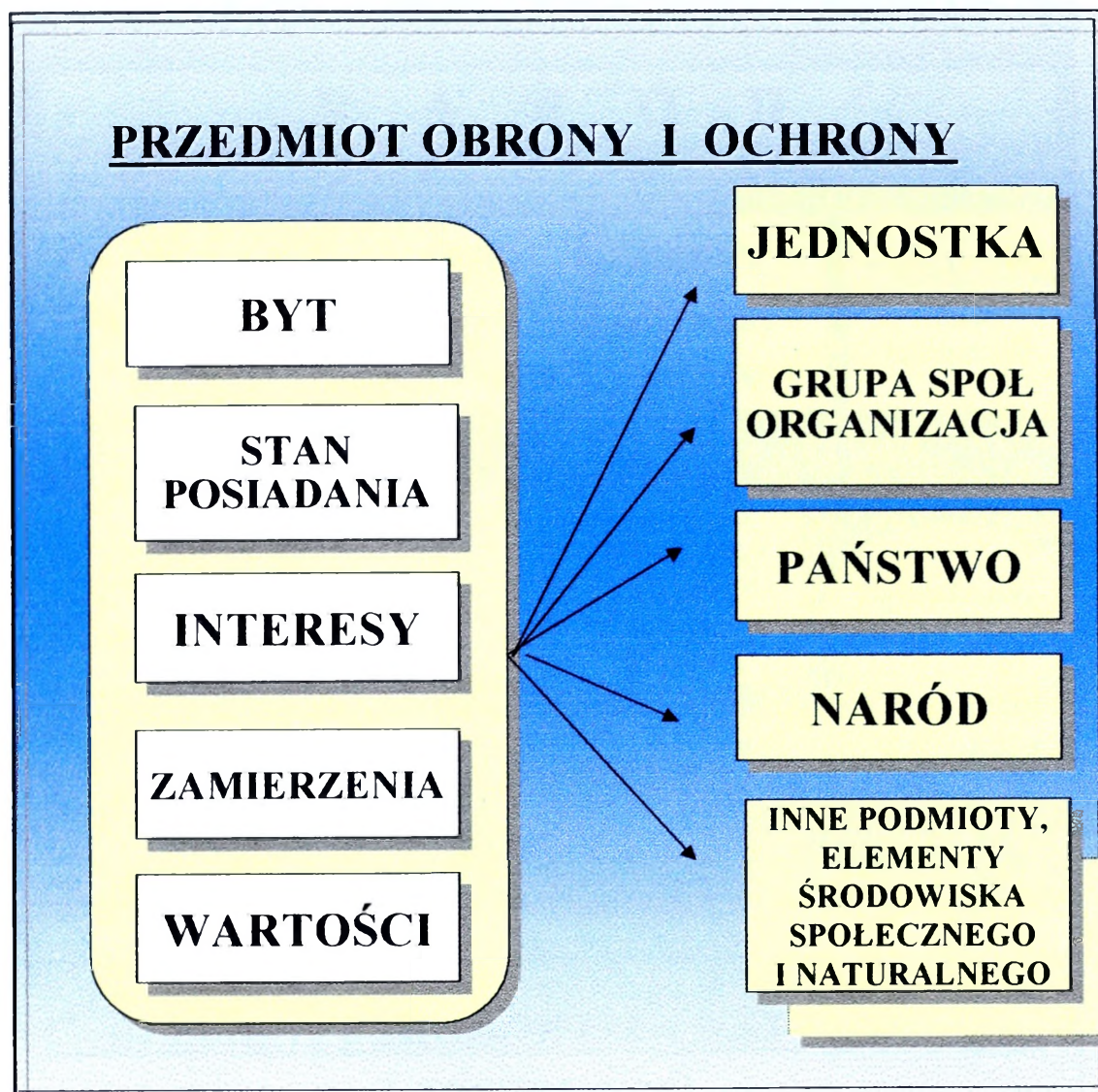
- I. Sytuacje **ZAGROŻEŃ MILITARNYCH** w formie agresji bezpośredniej i innych możliwych formach, odniesione do :
 - RP;
 - NATO;
 - innego państwa /grupy państw/ - członka NATO;
- II. Sytuacje **ROZMYŚLNYCH DZIAŁAŃ POLITYCZNYCH** z ewentualnym użyciem SZ, których podmiotem może być:
 - RP;
 - NATO.

1.2.1. Prognozowane sytuacje zagrożeń militarnych

W pracy przyjęto, że przedmiotem zagrożenia może być wszystko to, co z racji funkcji państwa /podmiotu/ podlega jego obronie i ochronie .

W ramach polityki bezpieczeństwa państwa **przedmiotem ochrony i obrony mogą być: byt, interesy, stan posiadania, zamierzenia i wartości jednostek, grup społecznych, organizacji , państwa, narodu, elementów otoczenia społecznego i naturalnego /rys. 18 /;**¹⁷

¹⁷ Świadomość współzależności bezpieczeństwa nabiera dziś szczególnego znaczenia. Oznacza ona m.in., iż nie można np. dbać o bezpieczeństwo Polaka nie dbając o bezpieczeństwo mieszkańca Kuwejtu czy Albanii, bezpieczeństwo surowcowe czy ekologiczne w skali regionu, globu, świata.

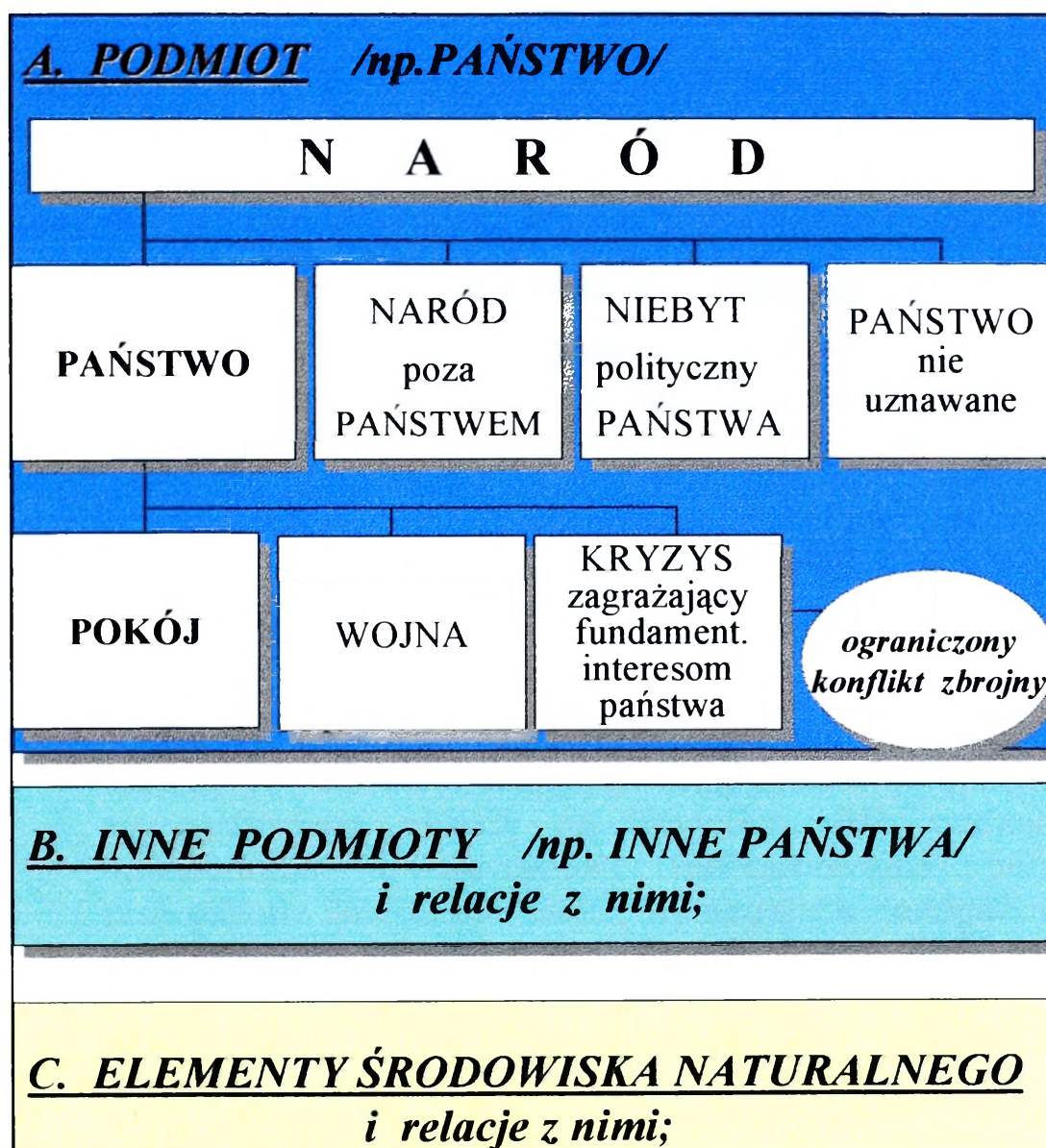

Rys. 18 Polityka bezpieczeństwa państwa – przedmiot ochrony i obrony

Dla dowolnego, ale konkretnego podmiotu **obszar jego polityki bezpieczeństwa** obejmuje /rys. 19 /:¹⁸

- obronę i ochronę samego **podmiotu** we wszystkich możliwych jego formach i warunkach bytu;
- obronę i ochronę **innych podmiotów** stosunków społecznych oraz wzajemnych relacji;
- **obronę i ochronę elementów i relacji ze środowiskiem naturalnym.**

¹⁸ W pracy nie rozpatruje się stanów: niebytu politycznego państwa, funkcjonowania państwa podziemnego i państwa nie uznawanego w środowisku międzynarodowym.

Rys. 19 Obszar polityki bezpieczeństwa państwa

W rozdziale niniejszym przedmiotem badań są sytuacje, w których dowolne kombinacje elementów składających się na przedmiot ochrony i obrony /rys. 18/ we wszelkich możliwych warunkach funkcjonowania , mogą być zagrożone użyciem siły zbrojnej przez jakiegokolwiek ich dysponenta z obszaru /pola/ bezpieczeństwa państwa /rys. 19/.

Analiza sytuacji możliwych zagrożeń militarnych wskazanych podmiotów , dokonana w aspekcie przyjętych kryteriów, pozwala przedstawić poniższy zbiór zagrożeń zewnętrznych i wewnętrznych, którym w świetle wyników badań przypisano najwyższe wartości szacunku **prawdopodobieństwa wystąpienia** oraz szacunku **znaczenia skutków** ich ewentualnego wystąpienia:

I. ZAGROŻENIA MILITARNE RP:

A. ZEWNĘTRZNE:

- w formie **BEZPOŚREDNIEJ AGRESJI ZBROJNEJ** :

1. według szacunku **prawdopodobieństwa** wystąpienia :

1.1. działania zbrojne prowadzone z terytorium państwa ościennego, bez jego afirmacji, obejmujące ograniczony obszar przygraniczny, prowadzone w formie regularnych i nieregularnych akcji oraz działań specjalnych i dywersyjnych, z wykorzystaniem klasycznych środków walki, wymagające zaangażowania taktyczno - operacyjnych zgrupowań połączonych sił wojskowych i porządkowych;

I. agresja zbrojna w formie uderzeń raketowych – lotniczych, radioelektronicznych oraz działań sił specjalnych na wydzielone obiekty na terytorium RP, godząca w suwerenność i sprawność funkcjonowania państwa, prowadzona bez użycia BMR, wymagająca zaangażowania wydzielonych podsystemów funkcjonalnych SOP /obrony p/raketowej, p/lotniczej, p/dywersyjnej, osłony RE/, nie wymuszająca zmiany generalnego sposobu funkcjonowania państwa;

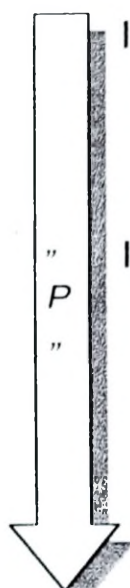
II. agresja zbrojna na integralne terytorium RP¹⁹, godząca w interesy państwa /lecz nie w jego byt i fundamentalne interesy: suwerenność i integralność/, obejmująca ograniczony obszar , prowadzona z użyciem klasycznych i niekonwencjonalnych środków walki, wymagająca zaangażowania operacyjnych /oper. – strateg./ zgrupowań połączonych RSZ, nie wymuszająca zmiany generalnego sposobu funkcjonowania państwa,²⁰

III. agresja zbrojna w formie operacji połączonej SZ i działań specjalnych, godząca w integralność terytorialną RP /próba aneksji wydzielonego obszaru, rejonu/, obejmująca /regularnymi działaniami lądowymi / część terytorium państwa, prowadzona klasycznymi środkami walki, wymagająca zaangażowania gros SZ RP.

¹⁹ Terminem tym określa się obszar ograniczony ciągłą linią lądowej, morskiej i powietrznej granicy państwa.

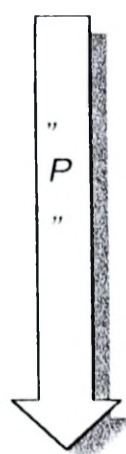
²⁰ W rozumieniu konieczności przestawienia funkcjonowania państwa na warunki wojny lub kryzysu.

2. według szacunku **znaczenia skutków** :

-
- I. totalna agresja militarna na RP godząca w przetrwanie państwa, obejmująca całe terytorium, wymuszająca powszechną obronę narodową, przejście państwa na stopę wojenną.
- II. agresja militarna znacznie silniejszego przeciwnika w formie operacji połączonej SZ i działań specjalnych, godząca w fundamentalne interesy narodowe /suwerenność – integralność/, obejmująca gros terytorium kraju, prowadzona z wykorzystaniem klasycznych i niekonwencjonalnych środków walki w działaniach regularnych i nieregularnych, wymuszająca powszechną obronę narodową, przejście państwa na stopę wojenną.

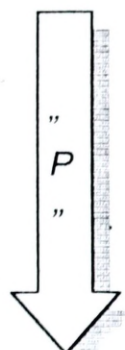
- **INNE FORMY zagrożenia militarnego:**

1. według szacunku **prawdopodobieństwa** wystąpienia :

-
- I. niestabilność polityczno – wojskowa i /lub ekonomiczna w państwie sąsiednim /kryzys państwa, władzy, porządku publicznego w skali makro /, zwiększająca prawdopodobieństwo konfliktu zbrojnego z udziałem RP.
- II. próba zastraszenia militarnego w celu ograniczenia suwerenności i/lub sprawności funkcjonowania państwa, realizowana w formach: koncentracji sił w rejonach nadgranicznych, podnoszenia gotowości i zdolności bojowej SZ, manifestacji przygotowań do agresji itp.

2. według szacunku **znaczenia skutków** :

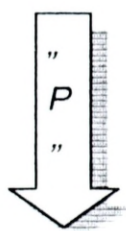
-
- I. rozmieszczenie /rozwój/ BMR na terytorium państwa sąsiadującego z RP.
- II. masowa migracja obywateli innego państwa /wywołana głodem lub terrorem/, połączona z eksplozją przestępczości oraz działaniami zbrojnych grup.

B. WEWNĘTRZNE:**1. według szacunku *prawdopodobieństwa* wystąpienia:**

makroterroryzm lub masowe zakłócenia porządku publicznego związane z działalnością zbrojnych ugrupowań – **kryzys porządku publicznego**.

zbrojna secesja części terytorium, zbrojne działania separatystyczne na ograniczonym obszarze –
- **kryzys państwa**.

III. zbrojny zamach stanu, przewrót – **kryzys władzy**.

2. według szacunku *znaczenia skutków*:

I. secesja obszaru o dużym znaczeniu dla funkcjonowania państwa, połączona z nieformalnym wsparciem z zewnątrz;

II. niemożność egzekwowania prawa na terytorium państwa związana z działalnością zbrojnych ugrupowań.

II. ZAGROŻENIA MILITARNE NATO:²¹

A. ZEWNETRZNE:

- w formie **BEZPOŚREDNIEJ AGRESJI ZBROJNEJ :**

- w przyjętej perspektywie czasowej /10-15 lat/ postrzega się zaledwie trzy sytuacje możliwego zagrożenia zbrojnego całości sojuszu, którym trudno jest przypisać jakiegokolwiek **prawdopodobieństwo wystąpienia** ze względu na niemożność racjonalnego ich prognozowania:

1. agresja militarna **Rosji /lub nowego tworu politycznego z jej udziałem/**, na gruncie:

- dążeń imperialnych i / lub supermocarstwowych;
- ostrego kryzysu wewnętrznego związanego z terrorem państwowym, głodem, ubóstwem;

2. agresja ze strony **Chin /lub sojuszu polityczno - militarnego państw Dalekiego Wschodu/** na gruncie:

- dążeń do zmiany ładu światowego w supercyklu przywództwa globalnego;²²
- ostrego kryzysu wewnętrznego wywołanego przeludnieniem, nadprodukcją, niemożnością zbytu produkcji, brakiem surowców itp.;

3. agresja zbrojna koalicji /sojuszu/ **państw islamskich** na gruncie:

- ideologicznym /religijnym/;
- ekonomiczno – społecznym /warunki życia, brak dostępu do technologii, rynku pracy i zbytu, możliwości rozwojowych/.

Sytuacji powyższych nie szereguje się według prawdopodobieństwa, lecz przedstawia jako te, których skutki ewentualnego wystąpienia mogą mieć największe znaczenie dla fundamentalnych interesów Sojuszu.

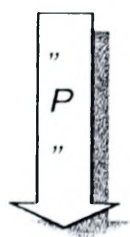
²¹ Rozpatruje się zagrożenia, których przedmiotem jest sojusz w ujęciu całościowym, a nie poszczególni jego członkowie /grupy/. Zagrożenie takie oznacza de facto możliwość **wojny światowej**.

²² Zob. A.Gałganek, *Zmiana w globalnym systemie międzynarodowym. Supercykle i wojna hegemoniczna*, Wyd. UAM, Poznań 1992

Mimo małego prawdopodobieństwa wystąpienia tych zagrożeń, znaczenie potencjalnych skutków przesądza o celowości ich uwzględnienia w planowaniu obronnym /wojskowym/ zarówno NATO, jak i poszczególnych jego członków.

- INNE FORMY zagrożenia militarnego:

1. według szacunku *prawdopodobieństwa* wystąpienia:

- I. rozmieszczenie /rozwój/ BMR w bezpośrednim otoczeniu NATO;
- II. niestabilność polityczno – wojskowa i /lub ekonomiczna w państwie sąsiednim /kryzys państwa, władzy, porządku publicznego w skali makro/, zwiększająca prawdopodobieństwo konfliktu zbrojnego z udziałem NATO.

2. według szacunku *znaczenia skutków*:

- I. zastraszanie militarne;
- II. działania zbrojne nieformalnych, pozapaństwowych grup, organizacji zbrojnych;

B. WEWNĘTRZNE:

• **według szacunku *prawdopodobieństwa* wystąpienia:**

- I. makroterroryzm lub inne masowe zakłócenia porządku prawnego w kilku krajach NATO jednocześnie;
- II. wojna domowa w państwie członkowskim, zagrażająca żywotnym interesom NATO;
- III. konflikt zbrojny między państwami /grupami państw/ NATO, zagrażający żywotnym interesom Sojuszu:
 - RP stroną konfliktu;
 - poza RP;

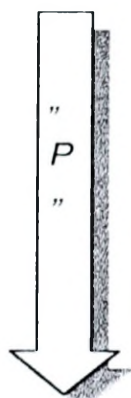
III. ZAGROŻENIA MILITARNE PAŃSTWA – CZŁONKA NATO:

A. ZEWNETRZNE:

- w formie **BEZPOŚREDNIEJ AGRESJI ZBROJNEJ /spoza NATO/ :**

- I. państwa sąsiadującego z RP;
- II. innego państwa /grupy państw/;

- w *innej formie:*

- I. **niestabilność polityczno – wojskowa** w bezpośrednim otoczeniu danego państwa w bezpośrednim otoczeniu danego państwa zwiększająca prawdopodobieństwo konfliktu zbrojnego:
 - państwa sąsiadującego z RP;
 - innego państwa /grupy państw/;
- II. **zastraszanie militarne:**
 - państwa sąsiadującego z RP;
 - innego państwa /grupy państw/;

B. ZAGROŻENIA WEWNĘTRZNE w państwie:

- I. sąsiadującym z RP;
- II. w innym państwie.

Zbiór powyższych sytuacji jednostkowych można - łącząc kryteria *prawdopodobieństwa* i *znaczenia skutków* – zredukować i przedstawić sumarycznie w postaci tabeli:

FORMA ZAGROŻENIA		RP	NATO	Inne państwo NATO
Z E W N Ę T R Z E	Bezpośrednia, agresja zbrojna	1. nieformalne działania zbrojne 2. uderzenia /rak.-lotn.-RE-spec./ 3. lokalna agresja zbrojna 4. agresja na dużą skalę	1. niestabilność polit.- wojsk. w otoczeniu 2. rozmieszczenie /rozwój/ BMR 3. nieformalne działania zbrojne	1. bezpośrednia, agresja zbrojna : - na państwo sąsiadujące z RP; - na inne państwo
	Inne formy zagrożeń militarnych	5. niestabilność polit.- wojsk. w otoczeniu 6. zastraszanie militarne 7. rozmieszczenie /rozwój/ BMR	4. zastraszanie militarne 5. agresja na dużą skalę	2. inne formy zagrożeń: - państwa sąsiadującego z RP; - innego państwa
W E W N Ę T R Z E		1. makroterroryzm inne masowe zakłócenia porządku prawnego 2. zbrojna secesja 3. zamach stanu	1. makroterroryzm, inne masowe zakłócenia porządku prawnego, godzące w żywotne interesy NATO 2. wojna domowa w państwie NATO 3. konflikt zbrojny między członkami sojuszu	3. zagrożenia wewnętrzne: - w państwie sąsiadującym z RP; - w innym państwie

Rys. 20 Zestawienie sytuacji zagrożeń militarnych

W świetle wyników badań powyższe sytuacje są podstawowymi, w których państwo polskie może /powinno/ liczyć się z koniecznością /potrzebą, celowością/ użycia swoich sił zbrojnych.

W stosunku do nich, uwzględniając własne wartości, potrzeby i interesy oraz specyficzne warunki i możliwości, należy wypracować konkretne koncepcje polityki państwa, określić funkcje /cele, zadania/ przewidywanych wykonawców, w tym – sił zbrojnych.²³

Wstępne, uogólnione, strategiczne koncepcje alternatywne, skonstruowane pod kątem projektowania zadań sił zbrojnych, przedstawione zostaną w drugim rozdziale pracy.

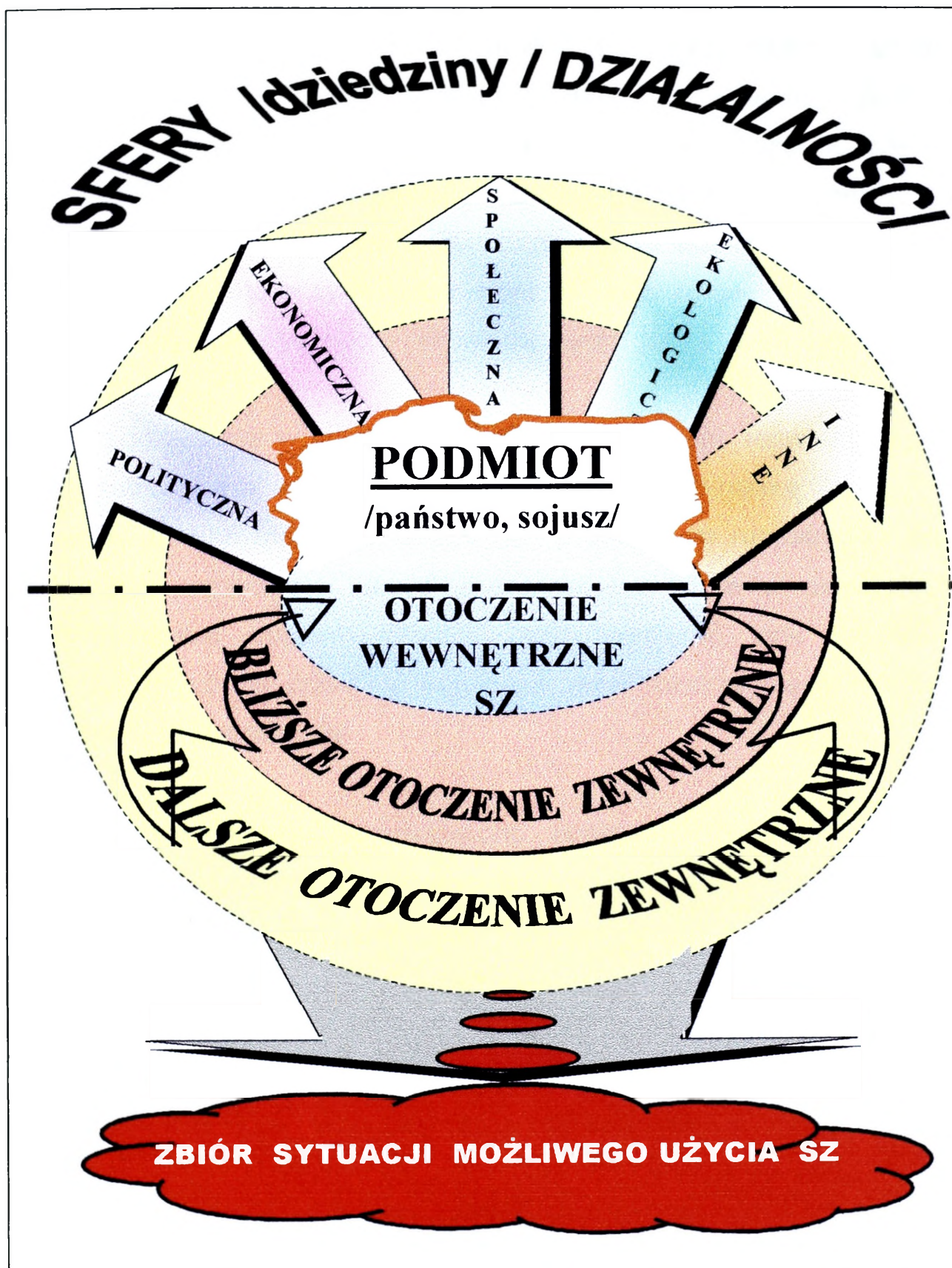
**1.2.2. SYTUACJE ZAMIERZONEGO /ROZMYŚLNEGO/
WYKORZYSTANIA SZ JAKO NARZĘDZIA REALIZACJI
PRZYJĘTYCH PRZEZ PODMIOT CELÓW /w działaniach
kreatywnych podmiotu, nie związanych z zagrożeniami
militarnymi/**

Drugi z przedstawionych w początkowej części rozdziału typ sytuacji analizowano pod kątem wyodrębnienia przypadków najbardziej prawdopodobnych w przyjętej perspektywie prognozowania.

Praktyczne znaczenie identyfikacji tej klasy sytuacji przy projektowaniu strategii wojskowej państwa /podmiotu/ jest wcale nie mniejsze niż omówionych powyżej zagrożeń militarnych. Sytuacje te są takim samym, **równoważnym** wyznacznikiem rozwiązań koncepcyjnych w zakresie pożądanego kształtu organizacyjno – funkcjonalnego SZ, ich przygotowania, użycia i rozwoju.

Obszar analizy obejmował przegląd prognostyczny otoczenia wewnętrznego i zewnętrznego sił zbrojnych a/ RP, b/ NATO, uporządkowany według zasięgu badań, podmiotów, ich dziedzin – sfer funkcjonowania. /rys.21/.

²³ Warto porównać przedstawione wyniki badań z ocenami zagrożeń zawartymi w innych opracowaniach, np. *Vademecum NATO*, prace WS-O pod kryptonimami : *BEZPIECZEŃSTWO, GAMMA, KAPPA*.

Rys. 21. Obszar i zarys metody badań

Użycie sił zbrojnych rozpatrywane jest w pracy jako ten środek polityki, który może być zastosowany w dowolnym działaniu zgodnym z prawem wewnętrznym i międzynarodowym, dla osiągnięcia dowolnego celu /realizacji potrzeby, interesu/, jeżeli władza polityczna uzna to za konieczne lub celowe w świetle niewystarczalności lub nieodpowiedniości innych środków. Może to więc dotyczyć zarówno celów o charakterze ideologicznych, politycznych, ekonomicznych jak i społecznych czy ekologicznych.

Często podkreślana w literaturze ostateczność takiego rozwiązania jest rzeczą subiektywną i sytuacyjną, bardziej ideałem niż normą.²⁴

Siły zbrojne można w działaniach politycznych rozpatrywać jako główne lub pomocnicze narzędzie realizacyjne, które w określonych działaniach /lub etapach działań/ może wspierać inne narzędzia /dyplomację/, lub być przez nie wspierane, jeżeli rozstrzygnięcie militarne ma znaczenie podstawowe.

Rezultaty badań przedstawiono poniżej w formie wyliczenia uznanych za najbardziej prawdopodobne **SYTUACJI MOŻLIWEGO UŻYCIA SZ** przez rozpatrywane podmioty polityczne.

²⁴ Erzej na ten temat m. in. w: SZ – KRYZYS, wyd. AON 1996

I. RP:

1. ZAPEWNIENIE DOSTĘPU DO SUROWCÓW STRATEGICZNYCH, KTÓRYCH NIEDOSTATEK ZAGRAŻA PRZETRWANIU NARODU;
- sytuacje typu: *blokada ekonomiczna, blokada surowcowa*;
2. OCHRONA INSTYTUCJI POLSKICH, ŻYCIA, ZDROWIA I MIENIA POLAKÓW POZA GRANICAMI KRAJU;
- sytuacje typu: *porwania, okupacje obiektów, czystki narodowościowe, w warunkach niewystarczalności działań władz lokalnych i organizacji międzynarodowych*;
3. ZAANGAŻOWANIE W KONFLIKCIE LOKALNYM MOGĄCYM ZAGROZIĆ ŻYWOTNYM INTERESOM RP;
- sytuacje typu: *konflikty zagrażające interesom RP wskazanym w punktach 1 i 2*;
4. ZAANGAŻOWANIE W KONFLIKCIE LOKALNYM NIE ZAGRAŻAJĄCYM BEZPOŚREDNIO ŻYWOTNYM INTERESOM RP, na podstawie mandatu organizacji międzynarodowej;
- sytuacje typu: *interwencje zbrojne na rzecz wymuszenia pokoju w konfliktach międzynarodowych i wewnętrznych*;
5. OCHRONA ŻYCIA I ZDROWIA SPOŁECZEŃSTWA ORAZ WARUNKÓW FUNKCJONOWANIA PAŃSTWA W SYTUACJACH SZTUCZNYCH ZAGROŻEŃ EKOLOGICZNYCH;
- sytuacje typu: *świadome zatrucie /skażenie /atmosfery, wód, niekontrolowane rozprzestrzenianie epidemii*;
6. UDZIAŁ W MIĘDZYNARODOWYCH AKCJACH NA RZECZ POKOJU I PRAWA;
- sytuacje typu: *przeciwdziałanie konfliktom, zwalczanie mafii, narkobiznesu, terroru*.
7. REALIZACJA POLITYCZNO – WOJSKOWYCH ZOBOWIĄZAŃ DWUSTRONNYCH RP;
8. OCHRONA I ZAPEWNIENIE WARUNKÓW FUNKCJONOWANIA OBIEKTÓW, INSTYTUCJI, ORGANIZACJI O STRATEGICZNYM ZNACZENIU DLA PAŃSTWA w warunkach ich niebrojnego zagrożenia;
- sytuacje typu: *sabotaż, zerwanie ciągłości produkcji /pracy/, okupacje obiektów*.

II. NATO:

1. ZAANGAŻOWANIE W KONFLIKCIE LOKALNYM MOGĄCYM ZAGROZIĆ ŻYWOTNYM INTERESOM NATO;
2. ZAANGAŻOWANIE W KONFLIKCIE LOKALNYM NIE ZAGRAŻAJĄCYM BEZPOŚREDNIO ŻYWOTNYM INTERESOM NATO, na podstawie mandatu np. ONZ;
3. UDZIAŁ W MIĘDZYNARODOWYCH AKCJACH NA RZECZ POKOJU I PRAWA;
4. OCHRONA I ZAPEWNIENIE WARUNKÓW FUNKCJONOWANIA OBIEKTÓW, INSTYTUCJI, ORGANIZACJI O STRATEGICZNYM ZNACZENIU DLA SOJUSZU w warunkach ich niezbrojnego zagrożenia;
5. OCHRONA ŻYCIA I ZDROWIA LUDNOŚCI ORAZ WARUNKÓW FUNKCJONOWANIA PAŃSTW W SYTUACJACH SZTUCZNYCH ZAGROŻEŃ EKOLOGICZNYCH;
6. DZIAŁANIA DEMONSTRACYJNE I PROPAGANDOWE SŁUŻĄCE ROZSZERZENIU STREFY DEMOKRACJI, DOBROBYTU I STABILIZACJI.²⁵

Wskazane powyżej sytuacje w których RP i NATO mogą /powinny/ przewidywać możliwość /konieczność, celowość/ użycia siły zbrojnej w formie działań zbrojnych /w tym – walki/ dla realizacji swoich potrzeb, interesów, celów, wyraźnie uwidaczniają dużą zbieżność działań obydwu podmiotów. Umożliwia to **łączone zestawienie sytuacji, w których RP, działając w myśl narodowych lub sojuszniczych potrzeb, rozważyć powinna swoje zaangażowanie zbrojne :**

²⁵ Działania tego typu mogą być realizowane w różnych formach w ramach akcji, misji, interwencji sił NATO poza jego granicami.

SYTUACJE MOŻLIWEGO ZAANGAŻOWANIA SZ RP
w interesach narodowych i sojuszniczych :

1. ZAPEWNIENIE DOSTĘPU DO SUROWCÓW STRATEGICZNYCH, KTÓRYCH NIEDOSTATEK ZAGRAŻA PRZETRWANIU NARODU;
2. OCHRONA ŻYCIA, ZDROWIA I MIENIA OBYWATELI I INSTYTUCJI POLSKICH ORAZ SOJUSZNICZYCH POZA GRANICAMI KRAJU;
3. ZAANGAŻOWANIE W KONFLIKCIE LOKALNYM MOGĄCYM ZAGROZIĆ ŻYWOTNYM INTERESOM RP;
4. ZAANGAŻOWANIE W KONFLIKCIE LOKALNYM NIE ZAGRAŻAJĄCYM BEZPOŚREDNIO ŻYWOTNYM INTERESOM RP I NATO, na podstawie mandatu organizacji międzynarodowej;
5. OCHRONA ŻYCIA I ZDROWIA LUDNOŚCI ORAZ WARUNKÓW FUNKCJONOWANIA PAŃSTWA I SOJUSZU W SYTUACJACH SZTUCZNYCH ZAGROŻEŃ EKOLOGICZNYCH;
6. UDZIAŁ W MIĘDZYNARODOWYCH AKCJACH NA RZECZ POKOJU I PRAWA;
7. REALIZACJA POLITYCZNO – WOJSKOWYCH ZOBOWIĄZAŃ DWUSTRONNYCH RP I NATO;
8. OCHRONA I ZAPEWNIENIE WARUNKÓW FUNKCJONOWANIA OBIEKTÓW, INSTYTUCJI, ORGANIZACJI O STRATEGICZNYM ZNACZENIU DLA PAŃSTWA LUB SOJUSZU w warunkach ich niezbrojnego zagrożenia;
9. DZIAŁANIA DEMONSTRACYJNE I PROPAGANDOWE POZA GRANICAMI KRAJU, SŁUŻĄCE ROZSZERZENIU STREFY DEMOKRACJI, DOBROBYTU I STABILIZACJI.

Do dalszych badań, ukierunkowanych na formułowanie możliwych alternatyw strategicznych polityki państwa i sojuszu, przyjęto poniższy zbiór sytuacji możliwego użycia SZ RP:

A. SYTUACJE ZAGROŻEŃ MILITARNYCH:

FORMA ZAGROŻENIA		RP	NATO	Inne państwo NATO
Z E W N Ę T R Z N E	Bezpośrednia, agresja zbrojna	1. nieformalne działania zbrojne 2. uderzenia /rak.-lotn.-RE-spec./ 3. lokalna agresja zbrojna 4. agresja na dużą skalę	1. niestabilność polit.- wojsk. w otoczeniu 2. rozmieszczenie /rozwój/ BMR 3. nieformalne działania zbrojne	1. bezpośrednia, agresja zbrojna: - na państwo sąsiadujące z RP; - na inne państwo
	Inne formy zagrożeń militarnych	5. niestabilność polit.- wojsk. w otoczeniu 6. zastraszanie militarne 7. rozmieszczenie /rozwój/ BMR	4. zastraszanie militarne 5. agresja na dużą skalę	2. inne formy zagrożeń: - państwa sąsiadujące z RP; - innego państwa
W E W N Ę T R Z N E		1. makroterrorizm inne masowe zakłócenia porządku prawnego 2. zbrojna secesja 3. zamach stanu	1. makroterrorizm, inne masowe zakłócenia porządku prawnego, godzące w żywotne interesy NATO 2. wojna domowa w państwie NATO 3. konflikt zbrojny między członkami sojuszu	3. zagrożenia wewnętrzne: - w państwie sąsiadującym z RP; - w innym państwie

B. SYTUACJE DZIAŁAŃ POLITYCZNYCH Z UŻYCIEM SZ:

1. ZAPEWNIENIE DOSTĘPU DO SUROWCÓW STRATEGICZNYCH, KTÓRYCH NIEDOSTATEK ZAGRAŻA PRZETRWANIU NARODU;
2. OCHRONA ŻYCIA, ZDROWIA I MIENIA OBYWATELI I INSTYTUCJI POLSKICH ORAZ SOJUSZNICZYCH POZA GRANICAMI KRAJU;
3. ZAANGAŻOWANIE W KONFLIKCIE LOKALNYM MOGĄCYM ZAGROZIĆ ŻYWOTNYM INTERESOM RP LUB NATO;
4. ZAANGAŻOWANIE W KONFLIKCIE LOKALNYM NIE ZAGRAŻAJĄCYM BEZPOŚREDNIO ŻYWOTNYM INTERESOM RP I NATO, na podstawie mandatu organizacji międzynarodowej;
5. OCHRONA ŻYCIA I ZDROWIA LUDNOŚCI ORAZ WARUNKÓW FUNKCJONOWANIA PAŃSTWA I SOJUSZU W SYTUACJACH SZTUCZNYCH ZAGROŻEŃ EKOLOGICZNYCH;
6. UDZIAŁ W MIĘDZYNARODOWYCH AKCJACH NA RZECZ POKOJU I PRAWA;
7. REALIZACJA POLITYCZNO – WOJSKOWYCH ZOBOWIĄZAŃ DWUSTRONNYCH RP I NATO;
8. Działania demonstracyjne i propagandowe poza granicami kraju, służące ROZSZERZENIU STREFY DEMOKRACJI, DOBROBYTU I STABILIZACJI.;
9. OCHRONA I ZAPEWNIENIE WARUNKÓW FUNKCJONOWANIA OBIEKTÓW, INSTYTUCJI, ORGANIZACJI O STRATEGICZNYM ZNACZENIU DLA PAŃSTWA LUB SOJUSZU w warunkach ich niezbrojnego zagrożenia;

Powyższe zestawienie odwzorowuje podmiotowe ujęcie prognozowanych sytuacji. Można zauważyć, że część typów sytuacji możliwego zaangażowania SZ RP powtarza się w odniesieniu do poszczególnych podmiotów. W świetle potrzeb projektowania strategii wojskowej, a szczególnie planowania działań i kształtu SZ, użyteczna może być klasyfikacja redukująca zbiór sytuacji pod kątem ich **ogólnego charakteru**, bez względu na kryterium podmiotowości. Uzyska się w ten sposób uogólnioną odpowiedź na pytanie:

- w jakiego typu sytuacjach należy liczyć się z możliwością użycia polskich SZ w formie działań zbrojnych ?

Zgodnie z przyjętym założeniem zidentyfikowany w ten sposób zbiór sytuacji możliwego zaangażowania SZ **wyznacza ramy i ukierunkowuje decyzje** /idee, koncepcje, zamiary/ **polityczne, warunkujące rozwiązania** pozostałych problemów składowych strategii wojskowej, dotyczących kształtu organizacyjno – funkcjonalnego SZ, ich wyposażenia, rozmieszczenia, szkolenia, rozwoju itd.

Właśnie w odniesieniu do tych wszystkich prognozowanych sytuacji w polskiej polityce bezpieczeństwa zachodzi **konieczność** udzielenia odpowiedzi na wspomniane już podstawowe pytania planowania strategicznego:

- co osiągnąć, co i jak zrobić w warunkach wystąpienia danej sytuacji, jak realizować swoje potrzeby, interesy i cele narodowe ?

Oto te sytuacje w prostym wyliczeniu nie uwzględniającym prawdopodobieństwa ani skali skutków ewentualnego wystąpienia :²⁶

²⁶ Szeregowanie sytuacji – elementów zbioru pod kątem szacunku prawdopodobieństwa wystąpienia jest zabiegiem wysoce subiektywnym, bardzo trudnym do sformalizowanego ujęcia. W nawiasach przy każdym elemencie przedstawiono wyniki prognoz dokonanych w ramach programowego ćwiczenia studyjnego na Podyplomowym Studium Operacyjno – Strategicznym w 1998 roku.

I. SYTUACJE ZAGROŻEŃ MILITARNYCH:

1. nieformalne działania zbrojne [2];
2. uderzenia /rak.- lotn. –RE - spec./ [4];
3. lokalna agresja zbrojna /operacja połączona/ [6];
4. agresja na dużą skalę [12];
5. konflikt zbrojny między członkami sojuszu [11];
6. niestabilność polit.- wojsk. w otoczeniu [1];
7. zastraszanie militarne [8];
8. rozmieszczenie /rozwój/ BMR w otoczeniu [5];
9. makroterroryzm, inne masowe zakłócenia porządku prawnego [3];
10. zbrojna secesja w RP [7];
11. zamach stanu w RP [10];
12. wojna domowa w państwie NATO [9];
13. inne formy zagrożeń militarnych NATO, RP, innego państwa ;

II. SYTUACJE DZIAŁAŃ POLITYCZNYCH Z UŻYCIEM SZ:

1. akcja wojskowa zapewniająca dostęp do surowców strategicznych, których niedostatek zagraża przetrwaniu narodu [9];
2. ochrona życia, zdrowia i mienia obywateli i instytucji polskich oraz sojusznicznych poza granicami kraju [4];
3. zaangażowanie w zewnętrznym konflikcie lokalnym mogącym zagrozić żywotnym interesom RP lub NATO [6];
4. zaangażowanie w zewnętrznym konflikcie lokalnym nie zagrażającym bezpośrednio żywotnym interesom RP i NATO, na podstawie mandatu organizacji międzynarodowej [5];
5. ochrona życia i zdrowia ludności oraz warunków funkcjonowania państwa i sojuszu w sytuacjach sztucznych zagrożeń ekologicznych [7];
6. udział w międzynarodowych akcjach na rzecz pokoju i prawa [1];
7. realizacja polityczno – wojskowych zobowiązań dwustronnych RP i NATO [8];
8. działania demonstracyjne i propagandowe poza granicami kraju, służące rozszerzeniu strefy demokracji, dobrobytu i stabilizacji [2];
9. ochrona i zapewnienie warunków funkcjonowania obiektów, instytucji, organizacji o strategicznym znaczeniu dla państwa lub sojuszu w warunkach ich niezbrojnego zagrożenia [3];
10. inne, niemożliwe dziś do przewidzenia sytuacje.

ROZDZIAŁ 2. WYZNACZNIKI STRATEGII WOJSKOWEJ RP W MOŻLIWYCH KONCEPCJACH POLITYKI PAŃSTWA I SOJUSZU

W niniejszym rozdziale przedstawia się wyniki studiów zespołu nad możliwymi, ogólnymi koncepcjami /opcjami, strategiami/ polityki państwa i sojuszu w warunkach zaistnienia sytuacji /typów sytuacji/ wygenerowanych w rozdziale poprzednim.

Zgodnie ze wskazaną wcześniej zależnością /prawidłowością/, rozwiązania – decyzje polityczne wyznaczają ramy oraz wskazują kierunki projektowania stosownych celów, środków, zasobów, narzędzi i sposobów w odniesieniu do poszczególnych dziedzin polityki, jej obszarów, problemów oraz narzędzi.

Nadrzędne decyzje, koncepcje polistrategiczne przyjęte w państwie i sojuszu normować będą m.in. ich politykę i strategię wojskową.

Zespół badawczy dążył do identyfikacji owych norm, jako wyznaczników treści projektowanych rozwiązań podstawowych problemów strategii wojskowej państwa.

Prognozowanie możliwych reakcji oraz działań państwa i sojuszu w rozpatrywanych typach sytuacji, w aspekcie metodologicznym pozwala zarysować **pole rozwiązań celowych** w planowaniu strategii wojskowej, wyróżnić je z rozległego obszaru rozwiązań *możliwych* i *dostępnych*.

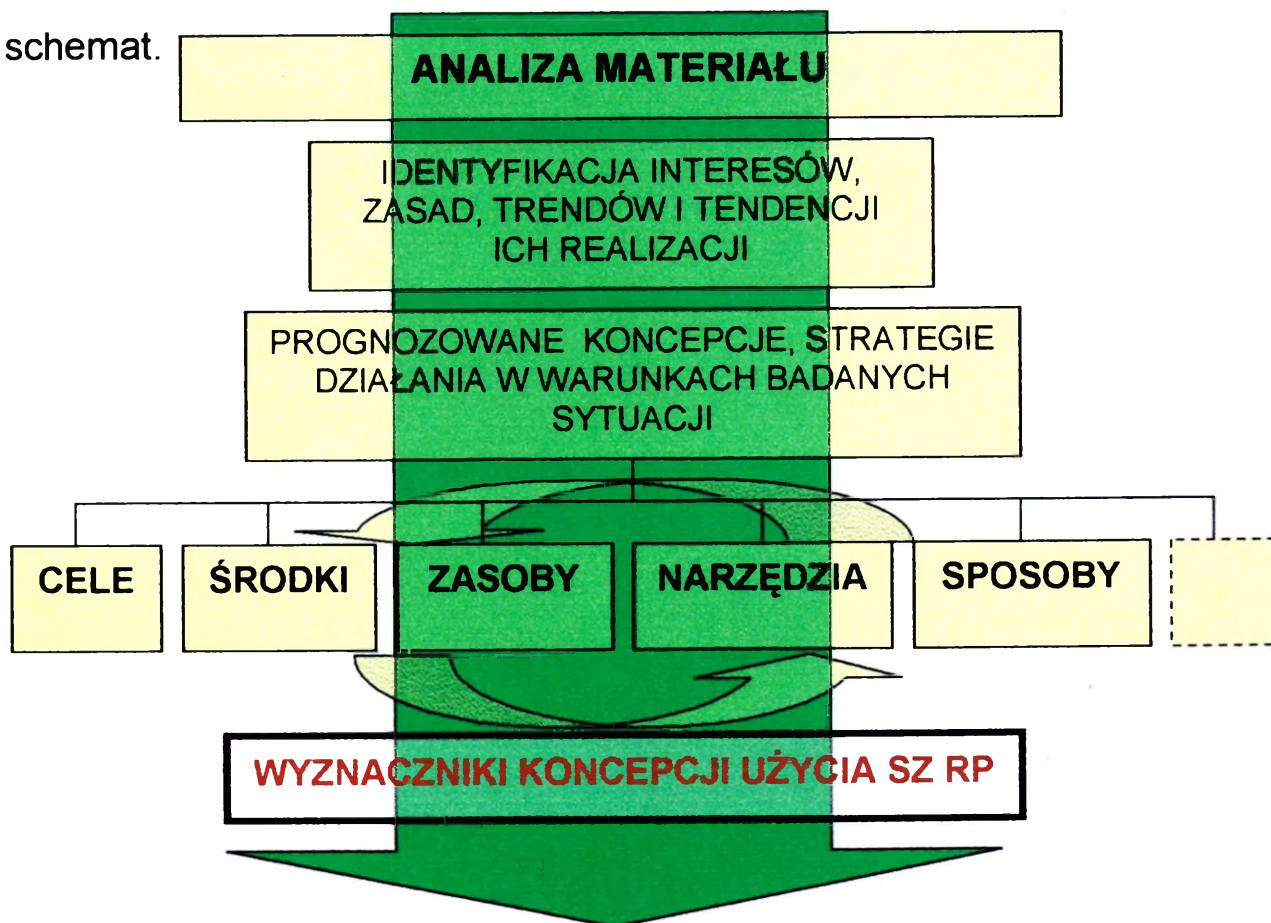
Celowość - jako walor projektowanego działania czy struktury - decyduje o teoretycznej i praktycznej wartości uzyskiwanych wyników, *skuteczności* planowanych działań.²⁷ Podporządkowanie środków, zasobów, sposobów działania zamierzonym celom jest warunkiem koniecznym *dobrej roboty*.

Materiał badawczy obejmował:

²⁷ Działanie skuteczne prowadzi do skutku **zamierzonego jako cel**. Zob. T. Kotarbiński, *Traktat...*, cyt., wyd. rozdz.8.

- kolejne doktryny polityczne i wojskowe NATO, poszczególnych państw – członków Sojuszu oraz Polski;
- publikacje i wypowiedzi polityków, informacje zawarte w programach poszczególnych partii, stronnictw politycznych, grup interesów;
- dotychczasowe działania polityczne w.w. podmiotów w sytuacjach podobnego typu.

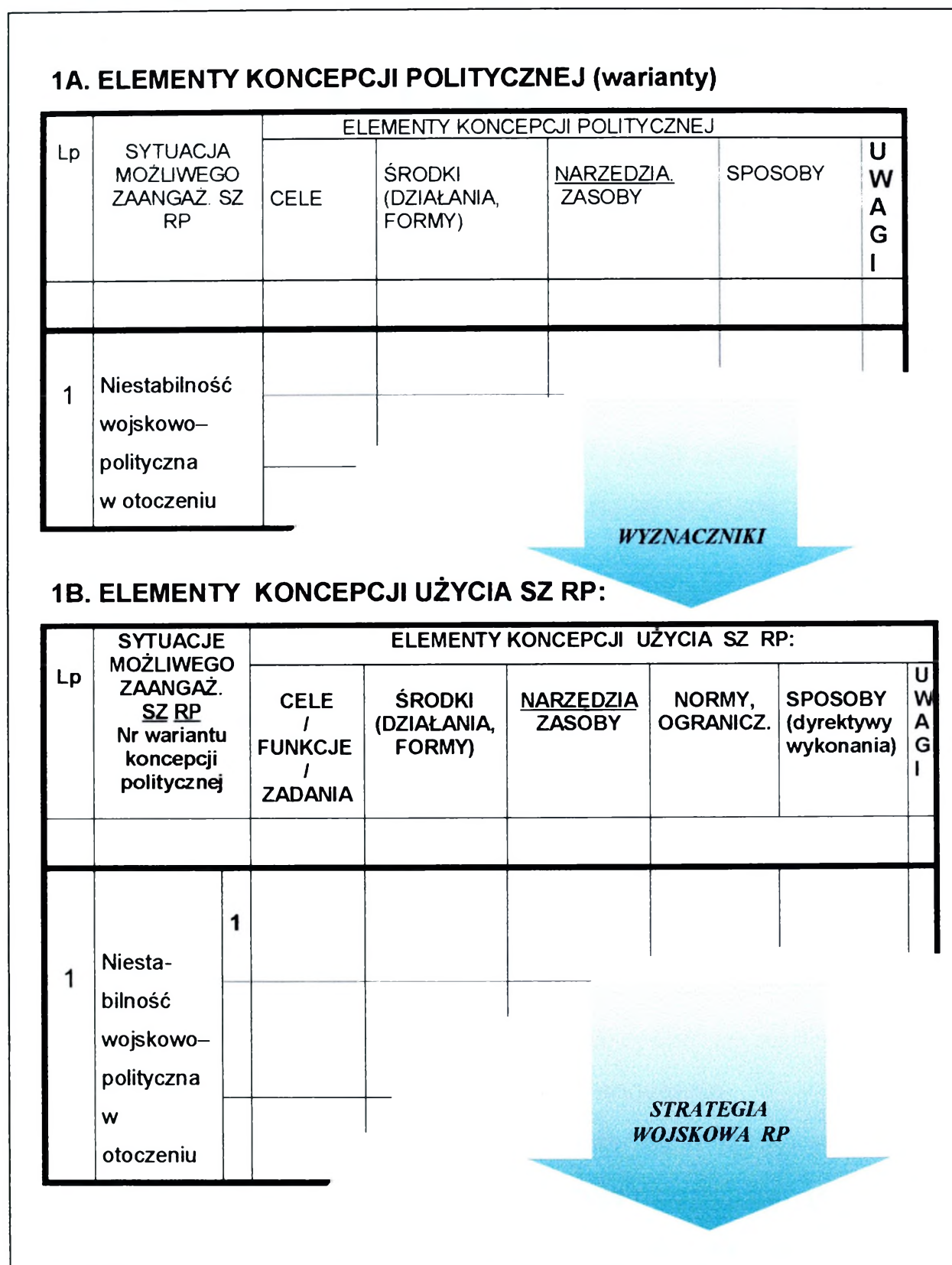
Studia nad tym materiałem polegały na: ♣ identyfikacji względnie trwałych interesów narodowych i sojuszniczych, ♣ projekcji w przyszłość dotychczasowych tendencji, działań oraz postaw podmiotów realizujących te interesy, ♣ odniesieniu tych działań do hipotetycznych warunków wygenerowanych sytuacji, a następnie – ♣ prognozowaniu prawdopodobnych zachowań i koncepcji /strategii/ działania. Procedura ta wyznacza ogólną metodę badań, której ideę przedstawia poniższy schemat.

Rys. 22 Zarys metody identyfikacji wyznaczników strategii wojskowej RP

Specyficznym narzędziem badawczym, skonstruowanym w tym etapie badań był „Arkusze identyfikacji koncepcji politycznej” /rys.23./, który

wykorzystano zarówno w badaniach postgnostycznych, jak i diagnostycznych oraz prognostycznych.

Rys. 23 Wzory „Arkuszy identyfikacji koncepcji”

Identyfikacja elementów koncepcji politycznych stanowiła punkt wyjścia do badania ich oddziaływania na komponenty strategii użycia SZ.

Pozwoliło to w rezultacie na „przypisanie” każdemu składnikowi koncepcji użycia SZ RP zestawu norm, ograniczeń, wskazówek i dyrektyw wynikających z sumy rozpoznanych rozwiązań politycznych.

Organizacja procesu badawczego zakładała zastosowanie tej techniki w stosunku do każdego z wygenerowanych *typów sytuacji możliwego zaangażowania polskich SZ*, kolejne określanie wpływu poszczególnych elementów koncepcji politycznych na treści strategii wojskowej.

W niniejszym, wstępnym opracowaniu zespół był w stanie przedstawić /zgodnie z przyjętym harmonogramem badań/ początkowe rezultaty identyfikacji możliwych rozwiązań politycznych w warunkach zaistnienia hipotetycznych sytuacji użycia SZ w polityce RP – członka Sojuszu.

Badania zasadnicze w tym obszarze realizowane będą w 1999 roku.

2.1. Prognozowane cele polityczne państwa i Sojuszu jako wyznacznik kształtu i użycia polskich sił zbrojnych

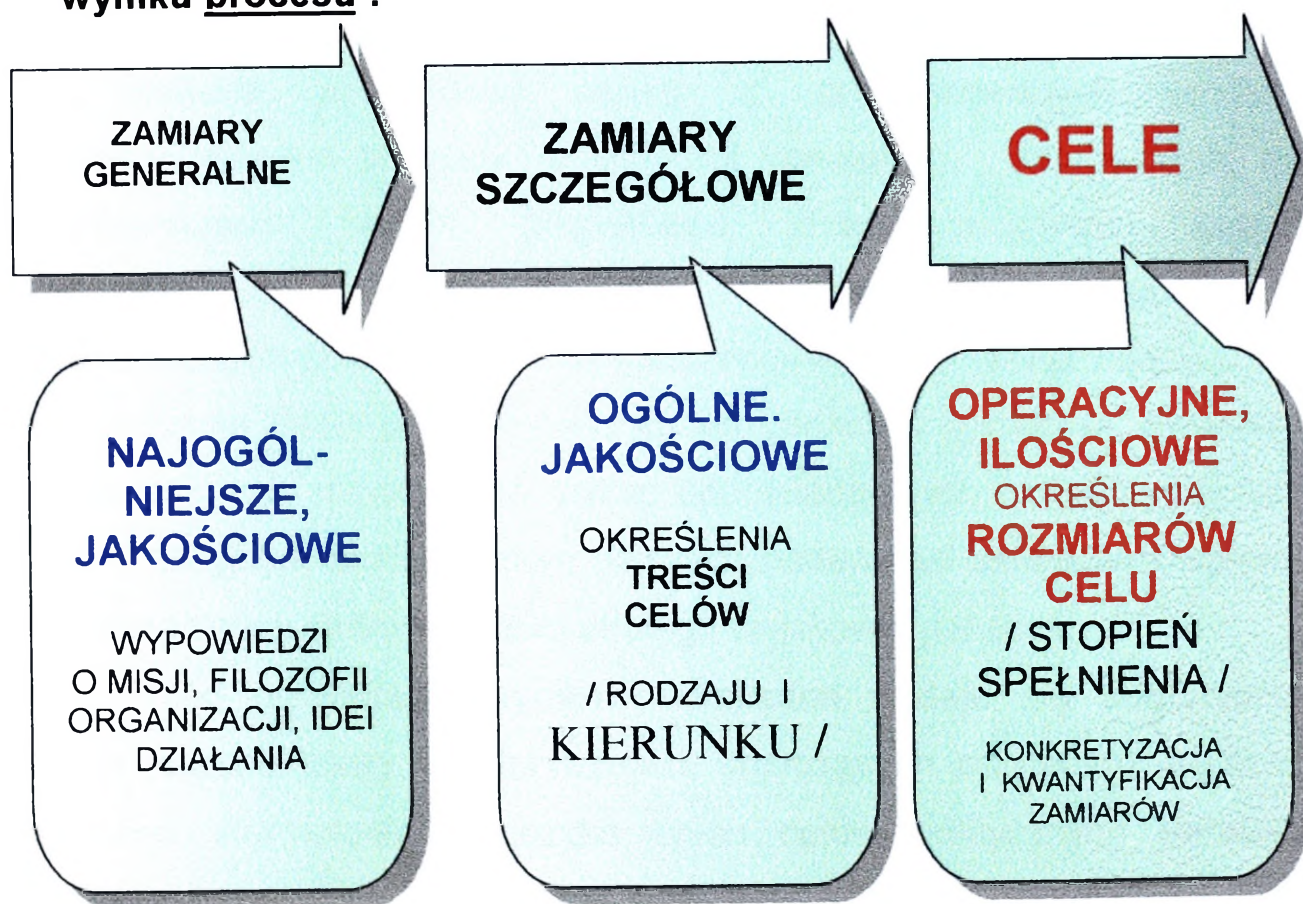
W literaturze przedmiotu *celom polityki* przypisuje się zazwyczaj szczególnie duże znaczenie i pierwszoplanowe miejsce w procedurze planowania. Podyktowane jest to, zdaniem zwolenników takiego podejścia, normująca funkcją celów wobec pozostałych elementów planowanych działań: *środków, zasobów, narzędzi, sposobów* itp., oraz ich pierwszeństwem uzasadnianym logiką planowania.

Rozumowanie oparte na takich przesłankach spotyka się jednak z coraz ostrzejszą krytyką. Oponenti wskazują najczęściej, iż:

- proces planowania wysoce złożonych makrodziałań **nie ma charakteru liniowego, a iteracyjny**. Typowe dla niego są ciągłe powroty do wcześniejszych założeń i decyzji, umożliwiające weryfikację, uzgodnienie, aktualizację całej, dynamicznej sekwencji wyborów. Cel przyjęty w początkowym stadium planowania nie może stanowić wartości stałej, jako że zdeterminowany jest dostępnymi

środkami, zasobami, narzędziami i sposobami. W warunkach niemożności lub nieopłacalności realizacji danego celu ze względu na posiadane zasoby, czy zaistniałe warunki, cel musi ulec zmianie. Ostateczna postać celu jest więc pewnego rodzaju kompromisem, uzyskiwanym w drodze kolejnych przybliżeń dynamicznych kombinacji wszystkich elementów działania,²⁸ Wyniku tego procesu nie da się z góry określić.

- sformułowane na początku procesu planowania cele nie mają /nie mogą mieć/ realnych podstaw. Zbyt wczesna kwantyfikacja celów oparta jest jedynie na przybliżonych wielkościach szacunkowych;
- badania empiryczne wskazują na istnienie procesu kształtowania się celów, których treść i rozmiar ewoluują w trakcie całego procesu decyzyjnego, w ścisłym związku z czynnościami rozwiązywania problemów;²⁹
- Krytycy tradycyjnego postrzegania celów w planowaniu, np. H.Kreikebaum³⁰, postulują ich traktowanie jako **ostatecznego wyniku procesu** :

Rys. 24 Proces kształtowania się celów wg. H. Kreikebauma

²⁸ Szerzej na ten temat m. in. w: C. Rutkowski, *Prakseologiczne aspekty strategii*, cyt. wyd.

²⁹ Oparto na wynikach badań Hausschilda i Lindbloma przytoczonych w: H.Kreikebaum, *Strategiczne planowanie w przedsiębiorstwie*, PWN, Warszawa 1996, s.56-58

³⁰ Tamże

Wyniki badań własnych zespołu i doświadczenia dydaktyczne, pozwalają w pełni podzielić pogląd H.Kreikebauma i przyjąć jego koncepcję terminologiczną na użytek dalszych badań.

Szczególnie przydatne podejście takie okazuje się w badaniach prognostycznych. Skwantyfikowane i zoperacjonalizowane wyrażenie przewidywanych celów politycznych państw, w trudnym do określenia, ale często odległym horyzoncie czasowym, jest najczęściej nieracjonalne i niemożliwe.

Dlatego też zespół przyjął założenie identyfikacji tych celów na poziomie „**zamiarów szczegółowych**”, to jest wskazania rodzaju i kierunków celów państwa i sojuszu w odniesieniu do przyjętego zbioru hipotetycznych sytuacji możliwego zaangażowania polskich sił zbrojnych.

Badania analityczne każdej z prognozowanych sytuacji /z zastosowaniem „Arkuszy identyfikacji koncepcji”/, doprowadziły do wygenerowania bardzo obszernego zbioru możliwych **celów jednostkowych** /jednostkowych zamiarów szczegółowych/ rozpatrywanych podmiotów.³¹ Wykluczenie wyników powtarzających się oraz redukcja zbioru przy użyciu kryterium „*poziomu ogólności*”, pozwoliły ograniczyć jego rozmiary do granic odpowiadających metodologicznym i organizacyjnym możliwościom dalszych badań nad ustalaniem wpływu poszczególnych celów na treści strategii wojskowej państwa.

Przed prezentacją wyników niezbędne wydaje się poczynienie dwóch jeszcze uwag merytorycznych, dotyczących przyjętego poziomu ogólności sformułowań i języka opisu celów politycznych państwa i sojuszu.

³¹ Uwzględniając przyzwyczajenie do tradycyjnego aparatu pojęciowo znaczeniowego, oraz w trosce o komunikatywność materiału, w dalszej części pracy używać się będzie terminu „cel”, nadając mu jednak, zgodnie z przyjętym założeniem, znaczenie „zamiaru szczegółowego” H.Kreikebauma.

1. Na najwyższym poziomie ogólności, cele – zamiary szczegółowe polityki państwa /sojuszu/ w dowolnej sytuacji można wyrazić dwoma zaledwie sformułowaniami określającymi „co osiągnąć?”:

[FORMUŁA „A”]

1. **Zachować byt państwa /sojuszu/;**
2. **Zapewnić najdogodniejsze /w danej sytuacji/ warunki funkcjonowanie państwa /sojuszu/ .**

W tym zapisie mieszczą się już wszelkie cele konkretniejsze typu:

- zachować integralność terytorialną;
- odeprzeć agresję;
- ochronić obiekty o szczególnym znaczeniu dla funkcjonowania państwa /sojuszu/;
- pozbawić możliwości wznowienia agresji;
- minimalizować straty;
- rozbić – wyprzeć agresora poza granice państwa /sojuszu/;
- zachować zdolność do samoobrony.;
- zapewnić możliwość realizacji interesów narodowych /sojuszniczych/, i inne.

Każdy z tych celów można jednoznacznie zaszeregować, włączyć do jednego z dwóch wymienionych powyżej zapisów ogólnych [formuła „A”] .

Trzeba jednak zauważyć, że najogólniejsza postać zapisu celów, ze względu na właściwy sobie stopień konkretyzacji, wymierności i zoperacjonalizowania, **nie może stanowić podstawy planowania szczegółowego ani realizacji działań praktycznych.**

Dlatego też, zachowując ważność ujęcia ogólnego /uniwersalnego/, przyjęto zasadę identyfikacji celów na takim poziomie ogólności,

który w minimalnym niezbędnym stopniu może stanowić podstawę informacyjną działań planistycznych i wykonawczych, normować je w warunkach konkretnych sytuacji.

2. Końcowa postać wyników – przewidywane w określonej sytuacji cele - nie będzie wyróżniać formułujących je konkretnych podmiotów politycznych /RP, NATO, inny członek Sojuszu/.

Nie wymaga tego ani przyjęty cel badań, ani też funkcja wyników w procesie rozwiązywania problemu głównego. Samo stwierdzenie możliwości przyjęcia przez państwo czy Sojusz określonego celu pozwala i wystarcza do wnioskowania o jego wpływie na treść założeń strategii wojskowej.

2.1.1. Zredukowany zbiór celów politycznych w warunkach prognozowanych sytuacji zaangażowania SZ RP

W odniesieniu do poszczególnych elementów zbioru przewidywanych sytuacji zaangażowania polskich sił zbrojnych /por. s.30/, zespół zidentyfikował poniższe grupy adekwatnych, możliwych celów politycznych, które mogą normować kształt i użycie SZ RP oraz inne elementy strategii wojskowej.³²

Cele te w dalszym procesie badawczym będą dwukrotnie analizowane pod kątem ustalania i charakterystyki ich normującego oddziaływania na elementy treści strategii wojskowej RP: najpierw jako odrębne źródło wpływu, a następnie – jako element dynamicznej kombinacji *warunków, celów, środków, zasobów, narzędzi i sposobów* **opisującej koncepcję /strategię/ polityki.**

³² Przyjęta, tabelaryczna forma prezentacji wyników koresponduje z zastosowanym narzędziem – „Arkuszem identyfikacji...”. Na obecnym poziomie badań zespół „wypełnia” jego początkowe kolumny.

L. p.	SYTUACJE MOŻLIWEGO ZAANGAŻOWANIA POLSKICH SIŁ ZBROJNYCH /por. s. 30/	CELE POLITYKI „co osiągnąć ?” /jakościowe określenie kierunków i rozmiaru celów/	UWAGI
1	2	3	4
1.	NIESTABILNOŚĆ POLITYCZNO – WOJSKOWA W OTOCZENIU - kryzys (państwa/ władzy/ porządku publ.) zwiększający prawdopodobieństwo zagrożeń militarnych	<ul style="list-style-type: none"> ♣ minimalizacja prawdopodobieństwa powstania konfliktu zbrojnego; ♣ niedopuszczenie do eskalacji kryzysu /konfliktu/; ♣ aktualizacja zdolności i gotowości obronnej państwa; ♣ przywrócenie stabilizacji w formie odpowiadającej interesom; ♣ bezpieczeństwo interesów, instytucji, życia, zdrowia i mienia własnych obywateli na obszarze objętym kryzysem; ♣ zapewnienie przestrzegania norm prawa międzynarodowego; ♣ humanitaryzacja konfliktu. 	
2.	NIEFORMALNE DZIAŁANIA ZBROJNE - agresja zbrojna sił bez afirmacji państwowej	<ul style="list-style-type: none"> ♣ lokalizacja działań zbrojnych; ♣ niedopuszczenie do eskalacji konfliktu; ♣ „wygaszenie” działań zbrojnych i pozbawienie możliwości ich wznowienia; ♣ bezpieczeństwo /max./ ludzi, interesów, instytucji, obiektów, w tym : o szczególnym znaczeniu dla funkcjonowania państwa. 	
3.	MAKROTERRORYZM, INNE ZAKŁOCENIA PORZĄDKU PRAWNEGO /PUBLICZNEGO/ W SKALI MAKROSPÓŁECZNEJ	<ul style="list-style-type: none"> ♣ lokalizacja działań zbrojnych; ♣ niedopuszczenie do eskalacji; ♣ pozbawienie możliwości kontynuowania, wznowienia działań zbrojnych; ♣ bezpieczeństwo /max./ ludzi, interesów, instytucji, obiektów, w tym : o szczególnym znaczeniu dla funkcjonowania państwa. 	

1	2	3	4
4.	<p>AGRESJA W FORMIE UDERZEŃ LOTNICZO – RAKIETOWO – RE – S.SPEC.</p> <p>-na wydzielone obiekty, godząca suwerenność i sprawność funkcjonowania podmiotu, bez użycia BMR</p>	<ul style="list-style-type: none"> ♣ nie dopuścić do strat /minimalizować je / w potencjale państwa /podmiotu/; ♣ zapewnić max. bezpieczeństwo funkcjonowania obiektów o znaczeniu strategicznym; ♣ pozbawić agresora możliwości /minimalizować możliwość/ ponowienia uderzeń; ♣ wzbronić eskalacji form agresji; ♣ spowodować zaniechanie agresji; ♣ rozwiązać konflikt na warunkach zgodnych z racją stanu; ♣ odtworzyć potencjał państwa i doprowadzić jego zdolność obronną do właściwego poziomu. 	
5.	<p>PRÓBY - ROZMIESZCZENIE (-A) /ROZWÓJ/ BMR W OTOCZENIU</p>	<ul style="list-style-type: none"> ♣ wzbronić rozmieszczenia /rozwoju/ BMR; ♣ zaktualizować zdolność OPBMaR ; ♣ zminimalizować możliwości użycia BMR; 	
6.	<p>OGRANICZONA AGRESJA ZBROJNA</p> <p>- konflikt inny niż wojna, nie godzący bezpośrednio w byt państwa, przetrwanie biologiczne narodu,</p> <p>- nie wymagający rozwinięcia całego /gros/ potencjału obronnego ,</p> <p>- ani zmiany generalnego sposobu funkcjonowania państwa /podmiotu/.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ♣ zapewnić możliwie najdogodniejsze warunki funkcjonowania państwa /podmiotu/ we wszystkich dziedzinach; ♣ możliwie najszybciej załamać agresję; ♣ nie dopuścić do eskalacji działań zbrojnych; ♣ zminimalizować straty w potencjale państwa /podmiotu/; ♣ zmusić do zaniechania działań zbrojnych; ♣ rozwiązać konflikt na warunkach odpowiadającym interesom; ♣ pozbawić /zminimalizować/ możliwość wznowienia agresji; ♣ odtworzyć /podnieść/ zdolność obronną państwa na wypadek eskalacji lub wznowienia walki zbrojnej . 	

1	2	3	4
7.	<p>ZBROJNA SECESJA W RP</p> <p>- zbrojne działania separatystyczne na ograniczonym obszarze państwa</p>	<ul style="list-style-type: none"> ♣ zlokalizować konflikt, nie dopuścić do eskalacji działań zbrojnych; ♣ wymusić jak najszybsze przerwanie działań zbrojnych; ♣ zapewnić integralność terytorialną; ♣ zapewnić suwerenność państwa na całym terytorium; → ♣ wzbronić ingerencji z zewnątrz; ♣ minimalizować straty; ♣ pozbawić /minimalizować/ możliwości wznowienia walki zbr.; ♣ zapewnić max. bezp, obiektom o strategicznym znaczeniu dla funkcjonowania państwa/ sojuszu; ♣ zapewnić osłonę humanitarną w obszarze konfliktu; ♣ zapewnić zdolność obronną państwa i realizację zadań sojuszniczych; 	<p><i>Suwerenność- możliwość i wyłącznieść stanowienia i egzekwowania prawa.</i></p>
8.	<p>ZASTRASZANIE MILITARNE</p> <p>- bez formalnych działań zbrojnych na terytorium państwa /podmiotu/</p>	<ul style="list-style-type: none"> ♣ minimalizować możliwość konfliktu zbrojnego; ♣ zapewnić właściwą zdolność i gotowość obronną; → ♣ jak najszybciej rozwiązać konflikt na warunkach zgodnych z interesami RP/NATO; ♣ stworzyć warunki zapobiegające wznowieniu działań. 	<p><i>Właściwa – adekwatna do prognozy potrzeb, realnych warunków i przyjętych sposobów ich zaspakajania</i></p>
9.	<p>WOJNA DOMOWA W PAŃSTWIE NATO</p> <p>- zagrażająca żywotnym interesom RP/NATO</p>	<ul style="list-style-type: none"> ♣ doprowadzić do jak najszybszego zaprzestania działań zbrojnych; ♣ spowodować rozwiązanie konfliktu w sposób odpowiadający interesom NATO/RP; ♣ zapewnić utrzymanie właściwej zdolności i gotowości obronnej sojuszu/RP; ♣ zapewnić ochronę i obronę obiektów i interesów narodowych /sojuszniczych; ♣ uniemożliwić uzewnętrznienie konfliktu; ♣ zapewnić przestrzeganie norm prawa międzynarodowego; ♣ humanizować konflikt. 	

1	2	3	4
10.	ZAMACH STANU W RP -próba zbrojnego przewrotu	<ul style="list-style-type: none"> ♣ uzyskać jak najszybsze → zakończenie działań zbrojnych; ♣ zachować suwerenność ; ♣ wzbronić obcej ingerencji; ♣ ochronić majątek narodowy; ♣ humanizować konflikt; ♣ utrzymać niezbędną zdolność i gotowość obronną. 	<i>Cele zdeterminowane nadrzędnymi regulacjami prawnymi i umową sojuszniczą, wskazano cele uniwersalne.</i>
11.	KONFLIKT ZBROJNY MIĘDZY CZŁONKAMI SOJUSZU a/ RP stroną konfliktu;	<ul style="list-style-type: none"> ♣ utrzymać suwerenny byt narodowy; ♣ doprowadzić do jak najszybszego zaprzestania działań zbrojnych; ♣ stworzyć warunków dyplomatycznego rozwiązania konfliktu zgodnie z polską racją stanu; ♣ minimalizować straty państwa ♣ zapewnić realizację podstawowych funkcji państwa ♣ zminimalizować możliwość wznowienia konfliktu. 	
	b/ zagrożone ważne interesy RP →	<ul style="list-style-type: none"> ♣ zapewnić bezpieczeństwo uznanych za ważne interesów; ♣ zapewnić ochronę i obronę instytucji polskich oraz życia, zdrowia i mienia Polaków; ♣ utrzymać wymaganą zdolność i gotowość do działań sojuszniczych; ♣ utrzymać niezbędną zdolność i gotowość obronną państwa; 	<i>Ocena zagrożenia i wybór reakcji jest prawem suwerennym RP, działania dypl. i milit. – uzgodnione z Sojuszem</i>
12.	WOJNA – AGRESJA NA DUŻĄ SKALĘ -zagrożenie bytu państwa i /lub/ biologicznego przetrwania narodu, - konieczność zaangażowania całego /gros/ potencjału obronnego państwa, - zmiany generalnego sposobu funkcjonowania państwa	<ul style="list-style-type: none"> ♣ <i>wszystkie cele jak w pkt 6. oraz dodatkowo:</i> ♣ utrzymać suwerenny byt narodowy; ♣ zapewnić warunki przyjęcia wsparcia sojuszniczego, lub wesprzeć środkami narodowymi akcje Sojuszu; → ♣ utrzymać zdolność do funkcjonowania państwa i obrony powszechnej, także w warunkach klęski w regularnych działaniach zbrojnych 	<i>W zależności od decyzji Sojuszu akceptowanej przez władze RP.</i>

* * *

Powyższe, tabelaryczne zestawienie celów politycznych, odniesionych do przedstawionych /w rozdz. 1./ „SYTUACJI MOŻLIWEGO ZAANGAŻOWANIA POLSKICH SZ”, obejmuje wyniki badań dotyczących *sytuacji zagrożeń militarnych, i reakcji państwa* w tego typu warunkach.

Mimo zapowiedzianej, w pełni zredukowanej postaci końcowej zbioru celów, zespół zdecydował się przedstawić /gwoli komunikatywności materiału/ wersję ukazującą zróżnicowanie celów politycznych w zależności od warunków badanych sytuacji. W związku z powyższym część celów powtarza się w poszczególnych grupach.

Aktualne prace zespołu koncentrują się na identyfikacji pozostałych elementów koncepcji politycznych, prognozowanych dla poszczególnych typów sytuacji. Równolegle analizuje się ich wpływ na założenia, zasady i treści strategii wojskowej państwa – członka sojuszu.

SPIS RYSUNKÓW:

Rys. 1	Zuniwersalizowany schemat systemu	8
Rys. 2	Formy wynikowe planowania - hierarchia	11
Rys. 3	Logika planowania	12
Rys. 4	Ogólny tok wprowadzania zmiany relewantnej	12
Rys. 5	Klasy zależności rozwiązań sojuszniczych i narodowych	20
Rys. 6	Komponenty celów państwa – członka sojuszu	22
Rys. 7	Problem decyzyjny – struktura i metoda rozwiązywania	24
Rys. 8	System działań – system strategii. Strategia wojskowa	30
Rys. 9	Projektowanie polistrategii państwa , w tym – strategii wojskowej /wariant/	31
Rys. 10	Warianty procedury planistycznej – miejsce projektowania strategii wojskowej	32
Rys. 11	STRATEGIA WOJSKOWA – obszar i struktura treści	33
Rys. 12	Źródła i rodzaje informacji we/ do projektowania strategii wojskowej	35
Rys. 13	Idea toku i zakresu badań	37
Rys. 14	Struktura ZBIORU INFORMACJI BAZOWEJ na tle ogólnego toku i zakresu badań	40
Rys. 15	Struktura zbioru sytuacji możliwego zaangażowania SZ RP	42
Rys. 16	Kryteria i tok analizy sytuacji zagrożeń militarnych	44
Rys. 17	Zagrożenia militarne jako wtórne wobec zagrożeń pierwotnych	47
Rys. 18	Polityka bezpieczeństwa państwa – przedmiot ochrony i obrony	51
Rys. 19	Obszar polityki bezpieczeństwa państwa	52
Rys. 20	Zestawienie sytuacji zagrożeń militarnych	59
Rys. 21	Obszar i zarys metody badań	61
Rys. 22	Zarys metody identyfikacji wyznaczników strategii wojskowej RP	70
Rys. 23	Wzory „Arkuszy identyfikacji koncepcji”	71
Rys. 24	Proces kształtowania się celów wg. H. Kreikebauma	73

SPIS TREŚCI:

WPROWADZENIE.....	2
ELEMENTY TEORII. ZARYS KONCEPCJI METODOLOGICZNEJ PRACY.....	23
ROZDZIAŁ I. SYTUACJE MOŻLIWEGO UŻYCIA SZ RP	
W FORMIE DZIAŁAŃ ZBROJNYCH	39
1.1. UWAGI OGÓLNE	41
1.2. PROGNOZOWANE SYTUACJE MOŻLIWEGO ZAANGAŻOWANIA SZ RP W FORMIE DZIAŁAŃ ZBROJNYCH.....	50
1.2.1. <i>PROGNOZOWANE SYTUACJE ZAGROŻEŃ MILITARNYCH</i>	<i>50</i>
1.2.2. <i>SYTUACJE ZAMIERZONEGO /ROZMYŚLNEGO/ WYKORZYSTANIA SZ JAKO NARZĘDZIA REALIZACJI PRZYJĘTYCH PRZEZ PODMIOT CELÓW /w działaniach kreatywnych podmiotu, nie związanych z zagrożeniami militarnymi/</i>	<i>60</i>
ROZDZIAŁ 2. WYZNACZNIKI STRATEGII WOJSKOWEJ RP W MOŻLIWYCH	
KONCEPCJACH POLITYKI PAŃSTWA I SOJUSZU.....	69
2.1. PROGNOZOWANE CELE POLITYCZNE PAŃSTWA I SOJUSZU JAKO WYZNACZNIK KSZTAŁTU I UŻYCIA POLSKICH SIŁ ZBROJNYCH	72
2.1.1. <i>Zredukowany zbiór celów politycznych w warunkach prognozowanych sytuacji zaangażowania SZ RP</i>	<i>76</i>
SPIS RYSUNKÓW	82
SPIS TREŚCI	83

